

228

Onderzoek en beleid

Door na de gevangenis

Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden

B.S.J. Wartna

N. Tollenaar

A.A.M. Essers

Onderzoek en beleid

De reeks Onderzoek en beleid omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.
Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Exemplaren van dit rapport kunnen worden besteld bij het distributiecentrum van Boom Juridische uitgevers:
Boom distributiecentrum te Meppel
Tel. 0522-23 75 55
Fax 0522-25 38 64
E-mail bdc@bdc.boom.nl

Voor ambtenaren van het Ministerie van Justitie is een beperkt aantal gratis exemplaren beschikbaar.
Deze kunnen worden besteld bij:
Bibliotheek WODC, kamer KO 14
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Deze gratis levering geldt echter slechts zolang de voorraad strekt.

De integrale tekst van de WODC-rapporten is gratis te downloaden van www.wodc.nl.
Op www.wodc.nl is ook nadere informatie te vinden over andere WODC-publicaties.

© 2005 WODC

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van reprografische veeleelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 90-5454-603-4

NUR 824

Voorwoord

De Recidivemonitor is een instrument om de uitstroomresultaten van strafrechtelijke interventies te meten. In dit rapport wordt ingegaan op de recidive onder ex-gedetineerden. Ruim 53 duizend personen werden enkele jaren gevolgd. Nagegaan is welk deel van hen in de periode na het vertrek uit de penitentiaire inrichting opnieuw met Justitie in aanraking is gekomen.

Dit rapport is het eerste in een reeks. De strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden zal vanaf nu jaarlijks worden bijgehouden. Voor de twee andere sectoren van de Dienst Justitiële Inrichtingen geldt hetzelfde. Over de recidive onder ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen en onder ex-terbeschikkinggestelden zijn eveneens rapporten uitgebracht. Ook deze justitiabelen zullen met jaarlijkse metingen worden gevolgd. De monitorstudies bieden zicht op de ontwikkelingen in het recidiveniveau van belangrijke daderpopulaties en vormen – ook in methodische zin – een vertrekpunt voor meer gedetailleerd onderzoek naar de effectiviteit van justitiële interventies.

Prof. dr. Frans Leeuw
Directeur WODC

Woord van dank

Om de recidive van ex-gedetineerden in kaart te kunnen brengen is in dit onderzoek een koppeling gemaakt tussen uitstroomgegevens van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de justitiële documentatie vastgelegd in de OBJD. Onze dank gaat uit naar Paul Linckens die de uitstroomgegevens van de gedetineerden heeft aangeleverd en ons wegwijs maakte in het registratiesysteem van de penitentiaire inrichtingen. Chris Breuer en Barbara Hoekstra-Schwarte spoorden de nummers op waaronder de ex-gedetineerden in de OBJD te vinden zijn. Marita Kok en Martine Blom hebben geholpen bij de opmaak van het uiteindelijke rapport. Stefan Bogaerts deed enkele tekstbijdragen. De voorzitter en leden van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1) hebben het onderzoek kritisch gevolgd. Wij zijn hen en andere collega's die eerdere versies van dit rapport van commentaar hebben voorzien, erkentelijk voor hun bijdrage.

De auteurs

Inhoud

Samenvatting	9
1 Inleiding	15
2 Methode van onderzoek	19
2.1 Selectie van de onderzoeksgroep	19
2.2 Operationalisering van het recidivebegrip	22
2.3 Welke analyses vinden plaats?	23
3 Resultaten	25
3.1 De prevalentie van recidive	25
3.2 Overige facetten van de recidive	28
3.2.1 Frequentie	28
3.2.2 De aard en ernst van de recidivedelicten	29
3.2.3 De totale omvang van de recidive	30
3.3 Factoren die samenhangen met het vóórkomen van recidive	32
3.3.1 Persoonskenmerken	32
3.3.2 Overige achtergronden	34
3.3.3 Verblijfsduur en type uitstroominrichting	36
3.3.4 Complexe samenhang	38
3.4 Incapacitatie; een hypothetische schatting van de reductie van criminaliteit als gevolg van het insluiten van daders	43
4 Slot	49
Summary	53
Literatuur	61
Bijlage 1 Begeleidingscommissie	64
Bijlage 2 De WODC-Recidivemonitor	65
Bijlage 3 Indeling van strafrechtelijke afdoeningen	74
Bijlage 4 Indeling van misdrijven naar aard en ernst	77
Bijlage 5 Tabellen	80

Samenvatting

Welke recidive volgt er op de gevangenisstraffen die in ons land worden opgelegd? Ondanks een forse toename van het aantal beschikbare plaatsen heeft het Nederlands gevangeniswezen moeite om aan de groeiende vraag naar celruimte te voldoen. In het kader van de operatie *Modernisering Sanctietoepassing* is een pakket van maatregelen geformuleerd om de behoefte aan cellen te verminderen. Via het deelprogramma *Terugdringen Recidive* werkt justitie aan de voorwaarden voor het uitvoeren van 'effectieve interventies', interventies die helpen voorkomen dat ex-gedetineerden opnieuw in de fout gaan.

In dit rapport wordt ingegaan op de strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden. Het rapport brengt de uitstroomresultaten van alle penitentiaire inrichtingen in kaart, uitgesplitst naar type inrichting en de duur van het verblijf. Tevens wordt ingegaan op het 'incapacitatie-effect', de reductie van criminaliteit als gevolg van het insluiten van daders. Om enig reliëf in de onderzoeksresultaten aan te brengen worden de uitkomsten op enkele plaatsen afgezet tegen de uitkomsten van een soortgelijke meting onder volwassen daders. Deze daders kregen in 1997 een strafrechtelijke sanctie, niet noodzakelijk een gevangenisstraf, opgelegd (zie Wartna, Tollenaar en Blom, 2005).

Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit ruim 53 duizend personen van 18 jaar of ouder die verspreid over de periode 1996-1999, een of meer keren zijn uitgestroomd uit een penitentiaire inrichting. Nagegaan is welk deel van hen na het einde van de vrijheidsstraf opnieuw in aanraking is gekomen met justitie. Tabel a geeft de onderzoeks aantallen en laat de verdeling op enkele achtergrondkenmerken zien.

Tabel a Enkele achtergronden van ex-gedetineerden uitgestroomd tussen 1996 en 1999

	aantal	% man	gem. leeftijd	% Nederland geboren	% veelpleger	gem. duur detentie in dagen
1996	16.476	95,58	32,81	56,26	61,41	157,74
1997	17.749	95,84	32,62	56,21	61,34	160,43
1998	18.117	95,10	32,69	55,08	61,23	155,40
1999	17.260	92,38	32,55	54,30	60,56	143,45
Totaal	69.602	94,73	32,67	55,45	61,13	154,25

De verschillen in de samenstelling van de vier uitstroomcohorten zijn niet groot. De groep die in 1999 is uitgestroomd, wijkt nog het meest af van het gemiddelde beeld. De totale groep bestaat voor 95% uit mannen. Ruim de helft van de ex-gedetineerden is in Nederland geboren. De ex-gedetineerden vormen niet bepaald een doorsneegroep van daders.

Het aantal 'veelplegers' in de onderzoeksgroep is zes keer groter dan normaal. In de totale daderpopulatie bedraagt het percentage personen dat al minstens drie keer eerder met justitie in aanraking is gekomen 9,4%, in de groep van ex-gedetineerden is dit ruim 61% (zie tabel a). Bij de interpretatie van de uitkomsten dient men met verschillen in de achtergronden van de gedetineerden rekening te houden. Valt de recidive van een bepaalde detentiemodaliteit lager uit, dan wil dat nog niet zeggen dat deze modaliteit effectiever is. Het verschil in recidive kan ook door andere factoren worden verklaard.

Methode van onderzoek

Het onderzoek maakt deel uit van de WODC-Recidivemonitor, een doorlopend project waarin gestandaardiseerde metingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Voor de metingen wordt gebruikgemaakt van gegevens uit de onderzoeks- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD). De OBJD is een geanonimiseerde versie van het justitiële documentatiesysteem (JDS) en bevat informatie over de criminaliteit die door het OM wordt vervolgd. Voor de berekening van de recidive gelden binnen de Recidivemonitor vaste criteria (zie tabel b).

Tabel b Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer

* Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

Met behulp van deze criteria wordt de recidive in de vier uitstroomcohorten beschreven. De periode dat de ex-gedetineerden konden worden gevolgd duurde minimaal 5 en maximaal 8 jaar. Omdat de beschikbare onderzoeksgegevens beperkt zijn, biedt dit rapport geen verklaring voor het optreden of uitblijven van de recidive. Het onderzoek gaat niet in op de achtergronden en oorzaken ervan, maar geeft slechts een cijfermatig overzicht. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangzaak opgebouwd?

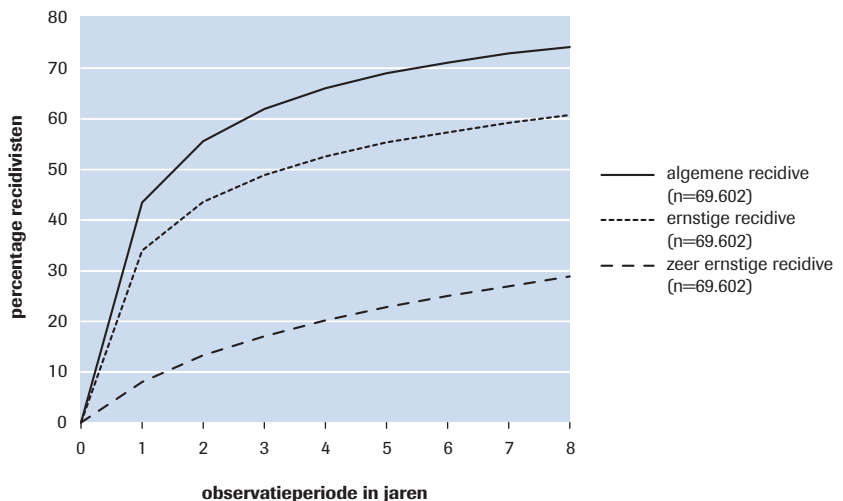
- de *aard* en *ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?
- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

Prevalentie van recidive onder ex-gedetineerden

Figuur a geeft een overzicht van de prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999. Omdat de verschillen tussen de cohorten zeer klein blijken te zijn, worden alleen de recidivepercentages van de gehele onderzoeksgroep gegeven.

De recidive onder ex-gedetineerden is hoog. 4 jaar na ontslag uit de penitentiaire inrichting is ongeveer 66% opnieuw vervolgd wegens het plegen van enig misdrijf. Ter vergelijking; in de totale populatie van volwassen daders is dit 37%. Na 8 jaar heeft driekwart van de ex-gedetineerden een nieuw justitiecontact, in de meeste gevallen vanwege het plegen van een middelzwaar misdrijf, een delict met een wettelijke strafdreiging van 4 tot 8 jaar. Zeer ernstige recidive, naar aanleiding van delicten waarbij meer dan 8 jaar kan worden opgelegd, komt minder vaak voor, al is de kans op deze vorm van recidive bijna vier zo hoog als in de totale daderpopulatie.

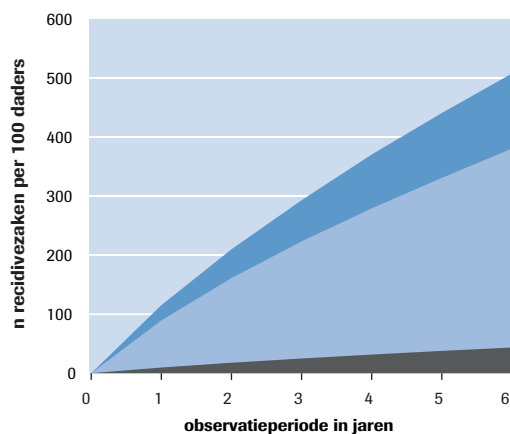
Figuur a Prevalentie algemene, ernstig en zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999

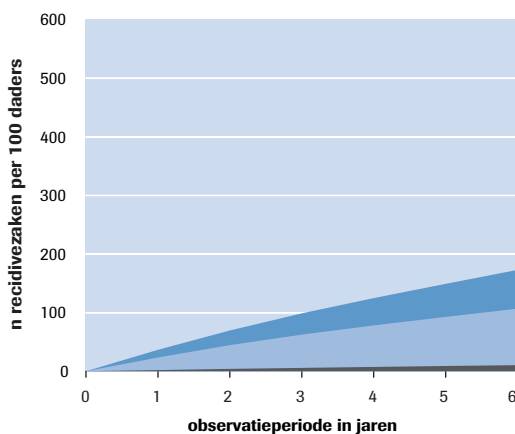
Overige facetten van de recidive

De ex-gedetineerden die na vertrek uit de inrichting opnieuw in aanraking kwamen met justitie, hebben binnen vier jaar na uitstroom gemiddeld 5,6 nieuwe contacten opgebouwd. In de totale populatie van volwassen daders bedraagt dit aantal 3,4. Verschillen tussen de vier

Figuur b1 Omvang van de recidive onder volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999

Figuur b2 Omvang van de recidive onder volwassen daders met een strafzaak afgedaan in 1997

■ relatief lichte criminaliteit

■ middelzware criminaliteit

■ zware criminaliteit

cohorten doen zich ook hier nauwelijks voor. Bijna 70% van de recidivezaken van de ex-gedetineerden betreft een vermogensdelict zonder geweld, 20% is een agressiedelict. 68% van de recidivezaken wordt afgedaan met een (nieuwe) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf; in de gehele populatie volwassen daders is dit ongeveer 46%.¹ In de laatste twee cohorten zijn de percentages onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen iets hoger. Het aandeel van de andere afdoeningen (voorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen, geldstraffen en beleidssepts) lijkt licht te zijn gedaald.

Gecombineerd bieden de prevalentie en frequentie van de verschillende vormen van recidive zicht op de totale omvang van de recidive onder ex-gedetineerden. Figuur b1 geeft voor de totale groep van ex-gedetineerden weer welke aantallen recidivezaken er volgden in de periode na het verblijf in de penitentiaire inrichting. Figuur b2 doet hetzelfde, maar dan voor de totale groep van volwassen daders. De aantallen zijn uitgesplitst naar de ernst van de gepleegde delicten. We maken hierbij onderscheid tussen relatief lichte, middelzware en zware delicten.² Om een goede vergelijking mogelijk te maken worden de aantallen uitgedrukt per groep van honderd daders.

De omvang van de recidive onder ex-gedetineerden is veel groter dan onder daders van misdrijven in het algemeen. In de periode tot 6 jaar na uitstroom uit de inrichting bouwde elke groep van 100 ex-gedetineerden 507 nieuwe justitiecontacten op, waarvan 380 vanwege misdrijven met

¹ Dit is inclusief de zaken die werden gevoegd en uiteindelijk eindigden in een gevangenisstraf.

² Dit onderscheid is gebaseerd op de maximale strafdreiging van de delicten; zie tabel 1.

een strafdreiging van 4 jaar of meer en 43 vanwege misdrijven met een strafdreiging van 8 jaar of meer. In de gehele daderpopulatie liggen deze aantallen op respectievelijk op 172, 106 en 10. Op grond van deze resultaten mogen we concluderen dat, gerekend over een periode van 6 jaar, de totale recidive onder ex-gedetineerden naar schatting bijna drie keer zo groot is als onder daders in het algemeen. De ernstige recidive is 3,6 keer zo groot als gemiddeld en de zeer ernstige recidive 4,2 keer.

Factoren die samenhangen met het vóórkomen van recidive

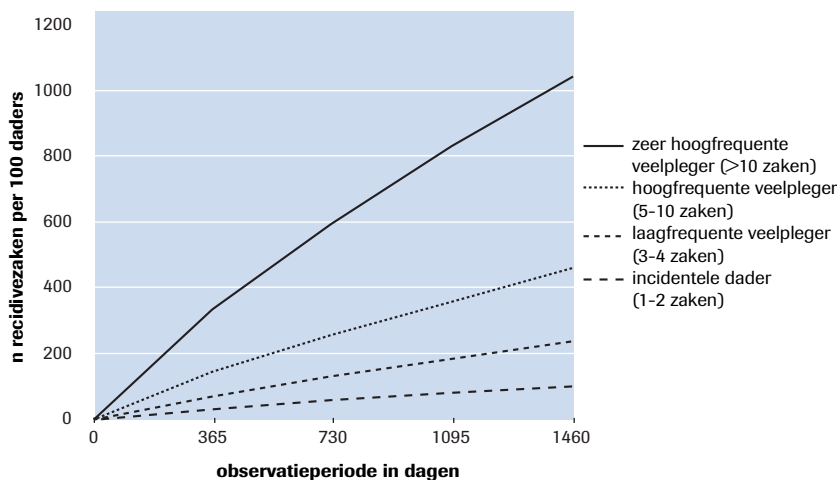
Binnen de groep ex-gedetineerden doen zich grote verschillen in het recidive-niveau voor. De kans op recidive hangt samen met een aantal factoren. De belangrijkste voorspellers zijn: geslacht, geboorteland, maar vooral het aantal eerdere justitiecontacten. Hoe hoger het aantal justitiecontacten voorafgaand aan de detentie, des te waarschijnlijker is het dat de ex-gedetineeerde na het verblijf in de penitentiaire inrichting opnieuw in de fout gaat. Mannelijke gedetineerden recidiveren vaker dan vrouwelijke. Volwassen ex-gedetineerden geboren op de Nederlandse Antillen/Aruba of in Suriname recidiveren vaker dan ex-gedetineerden geboren in Nederland. Naast de rol van persoonskenmerken zijn er ook effecten gevonden voor verblijfsduur en type inrichting. Langere detenties geven lagere recidivecijfers te zien en onder gedetineerden die hun detentie afsloten in een (half) open inrichting of een inrichting voor dagdetentie, is de recidive lager dan onder gedetineerden uit andere inrichtingen. Onduidelijk is hoe deze resultaten moeten worden verklaard. Het kan zijn dat de duur van de detentie bepalend is voor het succes en dat de regimes in de genoemde inrichtingen bijdragen tot een reductie van de recidive. Het is echter ook mogelijk dat hier sprake is van niet gemeten selectie-effecten en dat er nog andere factoren aan het werk zijn die het verschil in recidive kunnen verklaren. Om de effectiviteit van een bepaald detentieregime vast te kunnen stellen is onderzoek nodig met een design waarbij de recidive van de deelnemers wordt afgezet tegen de recidive in een groep ex-gedetineerden die in alle relevante opzichten vergelijkbaar is. Dat was in dit onderzoek niet het geval. Harde uitspraken over het effect van de detentie zijn op grond van deze resultaten dan ook niet mogelijk.

Incapacitatie: een eerste vingeroefening

Onderzoek naar de effectiviteit van strafrechtelijke interventies richt zich doorgaans op de recidive die optreedt na de tenuitvoerlegging van de sanctie. In dit onderzoek is ook aandacht besteed aan de speciaal preventieve werking *tijdens* de uitvoering van de straf. Tijdens de detentie is er sprake van 'incapacitatie'; de dader wordt in zekere zin 'uitgeschakeld', hij is (zo goed als) niet in staat om delicten te plegen.

De omvang van het incapacitatie-effect hangt uiteraard af van de duur van de opgelegde straffen. Uit een eerste, zeer ruwe schatting blijkt dat justitie met de gevangenisstraffen zoals die in de periode 1996-1999 in

Figuur c Aantal recidivecontacten van volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; uitgesplitst naar aantal eerdere justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de detentie

Nederland zijn uitgevoerd in totaal 27 duizend strafzaken heeft weten te voorkomen. Het effect zou groter zijn geweest als de straffen anders over de daders waren verdeeld. Figuur c geeft voor vier dadertypen weer welke aantallen recidivezaken zich in de periode na de detentie per groep van 100 daders hebben voorgedaan. Personen die voorafgaand aan de detentie al meer dan tien keer in aanraking zijn gekomen met justitie (de zogeheten 'zeer hoogfrequente veelplegers'), laten na de detentie het hoogste recidive tempo zien. Afgaand op de verschillen in de figuur, loont het zeker de moeite om meer precies na te gaan welke winst te behalen valt als de meest actieve daders langer dan gebruikelijk worden gedetineerd. Dergelijk onderzoek is relevant, temeer omdat inmiddels naast de bestaande inrichtingen voor de strafrechtelijke opvang van verslaafden (SOV), inrichtingen voor 'stelselmatige daders' (ISD) in gebruik zijn genomen.

Slot

De omvang van het incapacitatie-effect kan worden geschat omdat via de OBJD de justitiële documentatie beschikbaar is van alle gedetineerden die in de onderzoeksperiode in Nederland zijn uitgestroomd. Elke meting die in het kader van de WODC-Recidivemonitor wordt verricht, is gebaseerd op gegevens uit de OBJD, een bestand dat speciaal voor dit type onderzoek ontwikkeld is. Naast deze studie onder ex-gedetineerden zijn er ook rapporten verschenen over jeugdige en volwassen daders, 'veelplegers', ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen en ex-terbeschikkinggestelden. De metingen onder deze dadergroepen zullen periodiek worden herhaald, zodat justitie op de hoogte blijft van de uitstroomresultaten van de belangrijkste strafrechtelijke interventies.

1 Inleiding

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een periode van explosieve groei. Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw is het aantal beschikbare plaatsen in penitentiaire inrichtingen meer dan verdrievoudigd. Het aantal strafzaken dat wordt afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf stijgt nog steeds (Van der Heide en Eggen, 2003). Het gevangeniswezen heeft moeite om aan de vraag naar celruimte te voldoen. Er worden cellen bijgebouwd, maar justitie zoekt ook naar andere wegen om de druk op de capaciteit te verlichten. In het kader van de operatie *Modernisering Sanctietoepassing* is een pakket van maatregelen ontworpen om de behoefte aan cellen te verminderen. Via het deelprogramma *Terugdringen Recidive* draagt men bij aan dit doel door voorwaarden te scheppen voor het uitvoeren van 'effectieve interventies', interventies die helpen voorkomen dat ex-gedetineerden opnieuw in de fout gaan. Indien men een deel van de recidive in deze groep zou weten terug te dringen, daalt immers de behoefte aan sanctiecapaciteit.

Welke recidive volgt er op de gevangenisstraffen die in ons land worden opgelegd? De uitstroomresultaten van strafrechtelijke interventies kunnen met de *Recidivemonitor* in kaart worden gebracht. De *Recidivemonitor* is een doorlopend project van het wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie. In dit project worden gestandaardiseerde metingen verricht onder uiteenlopende dadergroepen. De gegevens voor de metingen worden onttrokken aan de onderzoeks- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD). Dit bestand is een geanonimiseerde kopie van het justitiële documentatiesysteem (JDS). Het JDS registreert de afdoeningen van de justitiecontacten van personen die in Nederland werden verdacht van een strafbaar feit.

De OBJD maakt het mogelijk om op grote schaal onderzoek te doen naar het verloop van criminele carrières. Op basis van gegevens uit dit bestand zijn recent studies verschenen over 'veelplegers' en over de recidive volgend op de tenuitvoerlegging van verschillende typen sancties. In dit rapport zal worden ingegaan op de recidive onder ex-gedetineerden. Het gaat hierbij om een totaal van ruim 53 duizend personen van 18 jaar of ouder die verspreid over periode 1996-1999, een of meer keren zijn uitgestroomd uit een penitentiaire inrichting. Nagegaan is welk deel van hen na het einde van de vrijheidsstraf opnieuw in aanraking is gekomen met justitie.

De gevangenisstraf is de zwaarste straf die we in Nederland kennen. Gedetineerden vormen een selecte groep binnen de totale daderpopulatie. Uit het onderzoek naar de uitstroomresultaten van de belangrijkste sancties bleek de recidive na de oplegging van een gevangenisstraf het hoogste te zijn van alle mogelijke afdoeningen (Wartna, Tollenaar

en Blom, 2005). Eerder onderzocht Janssen (2000) de recidive van ex-gedetineerden. Zij vond dat 70% van haar steekproef van 'kortgestraften' binnen 2 jaar na het vertrek uit de inrichting een of meer nieuwe justitiecontacten had opgebouwd. Daarnaast zijn cijfers bekend van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). In het jaarverslag vermeldt deze organisatie dat ongeveer eenderde van de uitgestroomde gedetineerden binnen 2 jaar opnieuw is opgenomen in een penitentiaire inrichting (DJI, 2004).

Het aandeel recidivisten dat DJI noemt is veel kleiner dan bij Janssen, maar dit komt omdat alleen de justitiecontacten die leidden tot een nieuwe detentie in de berekeningen werden betrokken. Het onderzoek van Janssen heeft betrekking op alle justitiecontacten, maar geeft alleen het recidivebeeld van een betrekkelijk kleine groep van personen met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf tot 6 maanden. Het huidige onderzoek inventariseert *alle* nieuwe justitiecontacten van nagenoeg *alle* ex-gedetineerden uit de periode 1996-1999. Het geeft een cijfermatig overzicht van de uitstroomresultaten van de detenties uitgesplitst naar de achtergronden van de gedetineerden, de duur van het verblijf en de bestemming van de inrichting van uitstroom.

Dit rapport biedt een beschrijving van de recidive, het geeft geen verklaring voor het optreden of het uitblijven ervan. De uitstroomresultaten die in kaart worden gebracht, mogen bovendien niet worden verward met de *effecten* van de detentie. Bij onderzoek naar de uitkomsten van strafrechtelijke interventies is het *niet* zonder meer zo dat lagere recidive wijst op hogere effectiviteit, of omgekeerd. Dit komt omdat sancties niet willekeurig worden opgelegd. De recidive na een boete valt lager uit dan na een onvoorwaardelijke gevangenisstraf, omdat de gevangenisstraf wordt opgelegd aan 'zwaardere' daders en na andersoortige delicten dan een boete. Hetzelfde geldt voor de verschillende modaliteiten van de gevangenisstraf. De korte en lange gevangenisstraf worden niet in dezelfde situaties toegepast, een verblijf in een gesloten of (half) open regime evenmin.

Bij de interpretatie van de resultaten moeten we dus rekening houden met 'instroomverschillen'; verschillen in de achtergronden van de gedetineerden die van invloed kunnen zijn op de hoogte van de recidive. In paragraaf 3.3.4 zullen wij proberen de invloed van deze verschillen te corrigeren zodat we zicht krijgen op het netto-effect van het verblijf in een penitentiaire inrichting. Maar de mogelijkheden daartoe zijn beperkt. Harde uitspraken over de effectiviteit van de verschillende vormen van detentie mogen in dit rapport dan ook niet worden verwacht. Deze overzichtsstudie levert hoogstens aanwijzingen op die richtinggevend kunnen zijn voor nader en meer gedetailleerde onderzoek naar de werking van het verblijf in een penitentiaire inrichting.

In het volgende hoofdstuk zetten we uiteen hoe de recidivemeting is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 komen de resultaten aan bod. We beschrijven de recidive die is opgetreden in de periode na het vertrek uit de penitentiaire inrichtingen. Daarnaast gaan we kort in op het *incapacitatie-effect*, de reductie van de criminaliteit door het insluiten van daders. Doordat zij worden ingesloten, zijn gedetineerden tijdelijk niet in staat om nieuwe delicten te plegen. Om de omvang van dit effect te kunnen schatten berekenen we in paragraaf 3.4 ook de recidive vanaf het moment van instroom in de inrichtingen. Hoofdstuk 4 bevat een korte slotbeschouwing.

2 Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de opzet van de recidivemeting. Bijlage 2 bevat een meer uitgebreide beschrijving van de methoden en technieken die in het kader van de Recidivemonitor worden gehanteerd.

2.1 Selectie van de onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep voor de recidivemeting wordt gevormd door de personen die in de periode 1996-1999 zijn uitgestroomd uit een penitentiaire inrichting. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) leverde de uitstroomegegevens aan. De gegevens over de vier jaren zijn afkomstig uit TULP-VR, de centrale module van het geautomatiseerde administratiesysteem van de Nederlandse penitentiaire inrichtingen. Niet alle gegevens werden aangeleverd. Personen die uitstroonden vanuit vreemdelingenbewing, strafrechtelijke vreemdelingen die aansluitend werden uitgezet en personen die de inrichting verlieten maar nog een vervolg van de executie van de (intramurale) straf tegemoet konden zien, zijn buiten de onderzoeksgroep gehouden. Indien een persoon binnen één jaar meerdere keren is uitgestroomd, is het eerste verblijf binnen dat jaar als uitgangspunt voor de berekening van de recidive genomen; personen kunnen dus slechts één keer in een jaargroep voorkomen.³ In de tweede kolom van tabel 1 staan de brutoaantallen waartoe het een en ander heeft geleid. In 1999 was een aantal inrichtingen tijdelijk niet aangesloten op de centrale module van TULP, vandaar dat de toename in de aantallen geen goede afspiegeling vormt van de groei van de totale capaciteit van het gevangeniswezen. Deze komt nu slechts gedeeltelijk in de uitstroomecijfers tot uitdrukking.

Tabel 1 Onderzoeksaantallen recidivemeting ex-gedetineerden

cohort	ontvangen van DJI	aangetroffen in OBJD	opgenomen in analyses	uitgangszaak aanwezig
1996	16.958	16.488	16.476	14.854
1997	18.417	17.818	17.749	15.576
1998	19.025	18.365	18.117	15.714
1999	18.159	17.442	17.260	14.958
Totaal	72.559	70.113	69.602*	61.102

* Het totaal aantal unieke personen bedraagt 53.526

De aantallen in de tweede kolom van de tabel vormden het uitgangspunt voor de koppeling van de justitiële documentatie. Bij de Centrale Justitiële Documentatiedienst (CJD) werd van deze personen het versleutelde nummer opgevraagd waaronder zij in de OBJD te vinden zijn. De koppeling bij de CJD vindt plaats op basis van het parketnummer van

3 Een volgende detentie wordt uiteraard wel als recidive gerekend.

de strafzaak die leidde tot het verblijf in de inrichting. Dit gegeven wordt in TULP-VR bijgehouden. Ontbreekt het parketnummer dan worden de personalia van verdachte gebruikt om de persoon te identificeren.⁴ De waarden in de derde kolom van tabel 1 geven aan welk deel van de oorspronkelijke aantallen personen in de OBJD kon worden opgespoord. Wanneer het parketnummer onjuist is en de personalia wijken af van de persoonsgegevens die zijn vastgelegd in het JDS, dan vindt er geen identificatie plaats en kan de justitiële documentatie niet worden gekoppeld. Van de personen die werden aangetroffen in de OBJD viel om technische redenen nog een klein aantal personen uit, bijvoorbeeld omdat de uitgangzaak een onmogelijke inschrijfdatum bleek te hebben. De uiteindelijke onderzoeksantallen staan vermeld in de vierde kolom van de tabel. Alle verdere analyses in dit rapport vinden op deze aantallen plaats. Van de meeste van hen was bij aanlevering een parketnummer bekend (zie kolom 5). Bij deze respondenten weten we welke strafzaak in de OBJD aanleiding gaf tot het verblijf in de penitentiaire inrichting en kan dus nauwkeurig worden bepaald welke strafzaken eventueel tot de recidive moeten worden gerekend. Bij de personen van wie het parketnummer van de uitgangzaak ontbreekt, kan de recidive wel worden gemeten, maar minder nauwkeurig.⁵ Hier bestaat een kleine kans dat een zaak die eerder heeft plaatsvonden onterecht tot de recidive wordt gerekend. Dit leidt tot een overschatting van het percentage recidivisten; een overschatting die – op dit deel van de groep – overigens niet groter is dan enkele procenten. Op de totale groep is de mogelijke afwijking dus nog veel kleiner.

Tabel 2 geeft een overzicht van enkele achtergrondkenmerken van de personen in het onderzoek. In de laatste kolom staan de percentages voor de totale groep. De verschillen tussen de vier cohorten zijn over het algemeen klein, hoewel er in de loop der jaren sprake lijkt te zijn van een lichte toename van het aantal jonge gedetineerden. De verdeling van de kenmerken in de cohort 1999 wijkt nog het meest af van het gemiddelde beeld. In deze jaargroep is het percentage vrouwen het hoogst (7,6%), zijn er relatief veel gedetineerden die zijn uitgestroomd vanuit een regulier huis van bewaring (34,0%) en duurde de detentie over het algemeen iets korter dan in de andere cohorten. De verschillen zijn voor een deel terug te voeren op het feit dat in 1999 niet alle uitstroomgegevens in TULP-VR zijn opgenomen.

4 De namen van de respondenten werden verkregen via het centraal justitie-incassobureau (CJIB) in Leeuwarden.

5 Bij deze personen moeten we ervan uitgaan dat elke strafzaak die is ingeschreven na het vertrek uit de inrichting een geval van recidive is. Dat is echter niet altijd het geval. Zaken die bij een eerdere strafzaak worden gevoegd, kunnen na de vertrekdatum zijn ingeschreven. Dit doet zich voor wanneer de strafzaak plaatsvindt nadat iemand in voorlopige hechtenis heeft gezeten. Ter zitting worden nog nagekomen zaken gevoegd, maar de rechter legt nochtans een gevangenisstraf op die niet langer is dan de duur van de voorlopige hechtenis. De gevoegde zaken zijn goedbeschouwd geen recidivecontacten, want zij horen bij de zaak naar aanleiding waarvan men werd gedetineerd. Normaal gesproken wordt dit gecorrigeerd, maar als onbekend is welke zaak in de OBJD de uitgangzaak is, is dat niet mogelijk en wordt de kans op recidive dus overschat.

Tabel 2 Kenmerken van volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 (in %)

	1996 n=16.476	1997 n=17.749	1998 n=18.117	1999 n=17.260	totaal n=69.602
<i>Geslacht</i>					
Man	95,58	95,84	95,10	92,38	94,73
Vrouw	4,42	4,16	4,90	7,61	5,27
<i>Leeftijd bij uitstroom</i>					
tot 20 jaar*	2,34	2,70	3,56	4,57	3,30
20-24 jaar	16,73	17,51	17,30	17,13	17,18
25-29 jaar	22,88	22,90	21,81	21,17	22,18
30-39 jaar	36,42	35,61	35,41	35,01	35,60
40-49 jaar	16,27	15,67	16,03	16,74	16,17
50+	5,35	5,59	5,88	5,38	5,56
<i>Geboorteland</i>					
Nederland	56,26	56,21	55,08	54,30	55,45
Ned. Antillen en Aruba	5,36	5,92	6,35	6,32	6,00
Suriname	10,42	10,54	10,17	9,87	10,25
Overig Europa	7,73	7,10	7,48	7,74	7,51
Marokko	7,73	7,61	7,56	7,39	7,57
Turkije	3,42	3,34	3,50	3,54	3,45
Overig Afrika, Amerika, Azië en Oceanië	8,73	8,87	9,46	10,41	9,37
<i>Dadertype**</i>					
Incidentele dader	38,59	38,66	38,77	39,44	38,87
Laagfrequente veelpleger	20,07	19,71	20,04	19,63	19,86
Hoogfrequente veelpleger	23,71	24,65	24,97	25,61	24,75
Zeer hoogfrequente veelpleger	17,63	16,98	16,22	15,31	16,52
<i>Verblijfsduur</i>					
tot 1 maand	31,62	30,43	33,05	41,55	34,36
2-3 maanden	22,09	24,07	22,76	33,66	25,79
3 tot 6 maanden	14,82	15,71	15,43	16,01	15,59
6 maanden tot 1 jaar	16,76	18,28	17,90	7,25	15,18
1 jaar of meer	10,77	10,70	9,97	1,52	8,30
<i>Uitstroominrichting</i>					
Hvb regulier	28,00	28,57	28,60	33,96	29,78
Hvb arrestanten	24,08	21,78	26,33	26,18	24,60
Hvb overlast	7,29	7,18	6,28	5,28	6,50
Gev. kort	9,60	10,51	9,82	5,78	8,94
Gev. lang (AGG)	4,03	4,10	3,76	4,62	4,12
HOI	17,83	15,57	13,09	13,29	14,89
POI/dagdetentie	4,89	5,18	5,49	4,18	4,94

* Inclusief strafrechtelijk minderjarigen die volgens het strafrecht voor volwassenen zijn berecht

** Gebaseerd op het aantal justitiecontacten in de periode van maximaal 5 jaar voorafgaand aan opname in de inrichting.

In het overzicht ontbreekt een verdeling van het soort delict naar aanleiding waarvan men werd gedetineerd. Het TULP-VR-bestand bevat delictgegevens maar alleen over het delict dat hoort bij het laatste deel van het verblijf in de inrichting. Het komt voor dat direct aansluitend op een gevangenisstraf vanwege bijvoorbeeld een ernstig geweldsdelict een aantal dagen vervangende hechtenis wordt ‘uitgezeten’ vanwege niet betaalde verkeersboetes. In de TULP-gegevens die ons ter beschikking staan, wordt in zo’n geval alleen het verkeersdelict vermeld. Een verwijzing naar het belangrijkste misdrijf ontbreekt en daarom wordt in dit onderzoek van dit gegeven geen gebruikgemaakt.⁶

Hoewel de verschillen tussen de vier cohorten niet groot zijn, moet bij de interpretatie van de uitstroomresultaten wel rekening gehouden worden met de samenstelling van de diverse jaargroepen. Als de recidive in een cohort hoger is dan in een ander, hoeft dit niet te betekenen dat er zich veranderingen hebben voorgedaan in de werking van de gevangenisstraf. Het kan zijn dat het resultaat moet worden toegeschreven aan verschuivingen in de populatie van ex-gedetineerden. Wellicht zijn er in een bepaald jaar meer personen uitgestroomd die gelet op hun achtergronden een hoger of lager recidiverisico vertonen.

2.2 Operationalisering van het recidivebegrip

Via de OBJD wordt de criminaliteit die het OM te verwerken krijgt, in kaart gebracht. Delicten die niet worden opgespoord en vervolgd, blijven buiten beeld. Ook het deel van de criminaliteit dat door de kantonrechter wordt afgedaan – het gaat dan vooral om verkeersovertredingen – blijft in dit onderzoek buiten beschouwing. Voorts gaat het alleen om strafzaken met een ‘geldige’ afdoening. Zaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak tellen niet mee. Zaken die bij een andere zaak worden gevoegd daarentegen wel, evenals transacties en beleidssepots.⁷

Binnen de Recidivemonitor worden vaste criteria gehanteerd voor het vaststellen van de recidive. Tabel 3 omschrijft de criteria die in dit rapport worden gebruikt. Het onderscheid tussen de drie – algemene, ernstige en zeer ernstige recidive – wordt bepaald door de ernst van de gepleegde delicten. Deze wordt uitgedrukt in termen van de maximale duur van de vrijheidsstraf die bij deze delicten kan worden opgelegd.

6 Bij vervolgmetingen zullen we proberen alsnog de juiste delictinformatie aan de uitgangszaken te koppelen.

7 Zie bijlage 2 voor een volledige opsomming van de strafzaken die worden meegeteld bij het bepalen van de recidive.

Tabel 3 Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer

* Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie. Bijlage 5 bevat een indeling van delicten naar strafdreiging.

2.3 Welke analyses vinden plaats?

Aan de hand van bovenstaande criteria zal de recidive van de ex-gedetineerden uit de vier uitstroomjaren worden beschreven. We gebruiken daarbij de volgende facetten:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangszaak opgebouwd?
- de *aard* en *ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?
- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

In bijlage 2 wordt nader omschreven hoe de verschillende facetten van het recidivebegrip worden gemeten. Voor alle facetten geldt dat de recidive alleen kan worden beschreven tot op het moment dat de fase van dataverzameling werd afgesloten. Deze liep voor dit onderzoek tot 1 januari 2004. Dit betekent dat de observatieperiode, de periode dat de ex-gedetineerden konden worden gevolgd, minimaal 4 en maximaal 8 jaar heeft geduurd. Het begin van de observatieperiode valt voor iedere gedetineerde samen met de datum van uitstroom. We berekenen dus de recidive die optreedt *na* afloop van de detentie. Alleen in paragraaf 3.4 kijken we hiervan af. Daar zal ook de recidive worden berekend die optreedt na de *instroomdatum*. Het verschil tussen beide uitkomsten is het ‘incapacitatie-effect’, de reductie van criminaliteit als gevolg van het detineren van mogelijke recidivisten.

In het volgende hoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de prevalentie van recidive onder de ex-gedetineerden en vervolgens op de overige facetten van het begrip. Per cohort gaan we na welk percentage van de onderzoeks-

groep in de jaren na het vertrek uit de inrichting opnieuw in aanraking is gekomen met justitie. De frequentie van de recidive wordt besproken in paragraaf 3.2.1. Deze wordt uitgedrukt in het gemiddelde aantal recidivecontacten dat de personen die in de periode na de detentie opnieuw werden vervolgd in die periode hebben opgebouwd. In paragraaf 3.2.2 gaan we in op de aard van de recidivedelicten en de wijze waarop deze werden afgedaan. De totale omvang van de recidive van de vier groepen ex-gedetineerden wordt besproken in paragraaf 3.2.3.

In paragraaf 3.3 laten we zien hoe de recidive onder de ex-gedetineerden samenhangt met een aantal achtergrondkenmerken, zoals sekse, leeftijd en geboorteland van de gedetineerde en de omvang van zijn of haar strafrechtelijk verleden. Uit nationaal en internationaal onderzoek blijkt dat deze factoren van invloed zijn op de kans op recidive (zie bijvoorbeeld Lloyd, Mair en Hough, 1994; Piquero, Farrington en Blumstein, 2003; Wartna, Tollenaar en Blom, 2005). Paragraaf 3.3 behandelt de enkelvoudige verbanden tussen deze grootheden en het vóórkomen van recidive plus de resultaten van een meer complexe analyse. Met behulp van een specifieke regressietechniek (een Cox model) wordt in paragraaf 3.3.4 nagegaan welke samenhang de achtergrondkenmerken als groep vertonen met de kans op nieuwe justitiecontacten. Dan wordt duidelijk welke grootheden de belangrijkste invloed hebben en kan worden vastgesteld of er zich in de loop van de tijd verschuivingen in het recidiveniveau hebben voorgedaan. Bovendien kan via deze techniek worden onderzocht of een bepaald type detentie betere uitstroomresultaten te zien geeft, los van de gemeten verschillen in de achtergronden van de gedetineerden.

In paragraaf 3.4 gaan we in op het incapacitatie-effect van de in Nederland uitgevoerde detenties. Het incapacitatie-effect is de verlaging van het criminaliteitsniveau als gevolg van het insluiten van personen (zie o.m. Blumstein e.a., 1986). In Nederland is nog weinig onderzoek gedaan op dit vlak. Bij Block en Van der Werff (1991) en meer recent bij Blokland, Bijleveld en Nieuwbeerta (2003) treffen we pogingen aan de kosten en baten van 'selectieve incapacitatie' te berekenen. De auteurs baseren zich daarbij op de justitiële documentatie van een steekproef van daders vervolgd in 1977. In dit rapport gebruiken we de recidivegegevens van nagenoeg alle ex-gedetineerden uit de periode 1996-1999. Op basis van de verkregen onderzoeksresultaten kunnen we een eerste, zeer voorzichtige schatting doen van de omvang van het incapacitatie-effect van de detenties die in de genoemde periode zijn uitgevoerd. Dit gebeurt in twee stappen. Eerst gaan we na welk gevolg de incapacitatie-door-insluiting heeft gehad op het aantal personen dat delicten pleegt en vervolgens rekenen wij uit welk aantal justitiecontacten naar schatting is voorkomen door deze personen een tijd lang in te sluiten in een penitentiaire inrichting.

In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek nog eens op een rij gezet en kort besproken.

3 Resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de recidive in de vier cohorten van ex-gedetineerden. We gaan eerst in op de prevalentie van de recidive (3.1), vervolgens komen de overige facetten aan bod (3.2). In 3.3 onderzoeken we de samenhang tussen het vóórkomen van recidive en een aantal achtergrondkenmerken. Paragraaf 3.4 handelt over het incapacitatie-effect.

3.1 De prevalentie van recidive

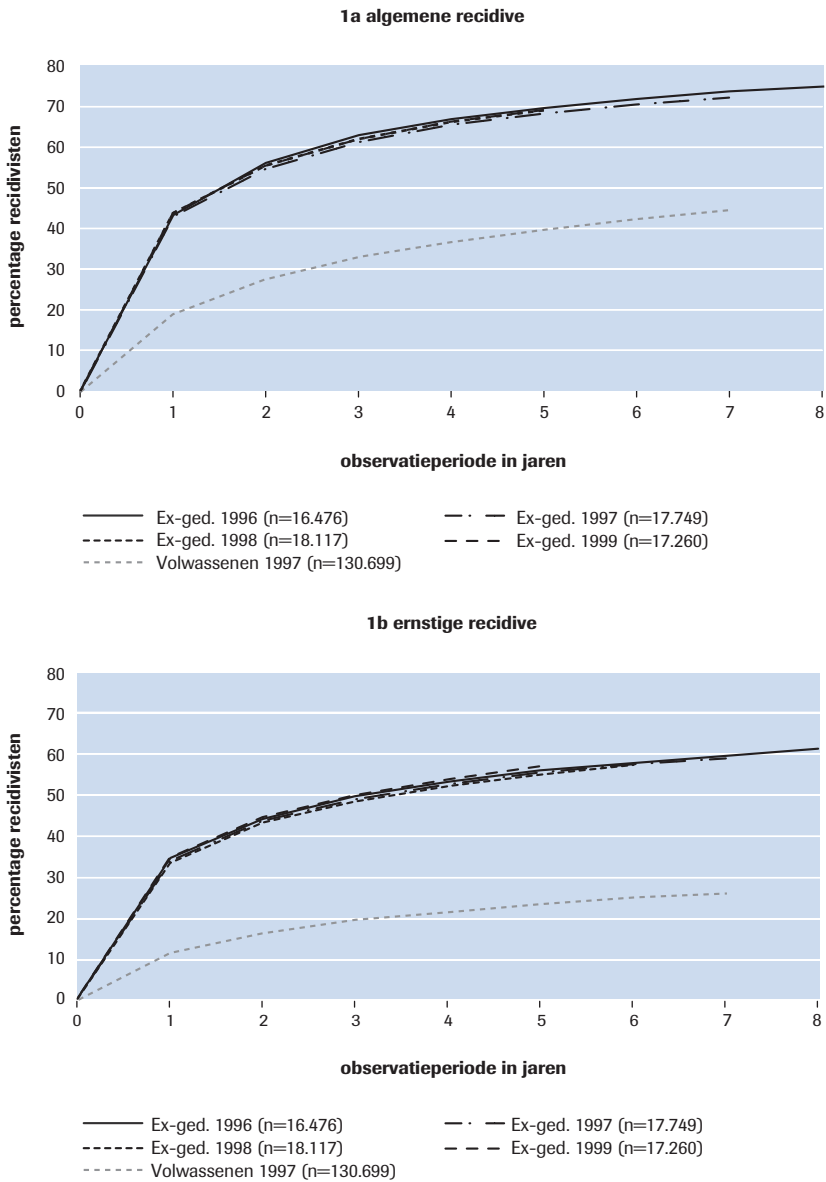
In deze paragraaf gaan we na welk percentage van de ex-gedetineerden in de periode na de detentie in aanraking is gekomen met justitie. Figuur 1a geeft het beeld voor de *algemene recidive*. De recidivepercentages zijn het hoogst onder de ex-gedetineerden uitgestroomd in 1996, maar de verschillen met de andere cohorten zijn met het blote oog nauwelijks te zien.⁸ We mogen dus concluderen dat de algemene recidive na uitstroom uit een penitentiaire inrichting, voor de periode 1996-1999 althans, betrekkelijk stabiel is. Van alle ex-gedetineerden is 65 tot 67% binnen 4 jaar na het vertrek uit de penitentiaire inrichting vervolgd vanwege het plegen van een nieuw misdrijf (figuur 1a). De kans op recidive na een detentie is dus zeer groot. Afgaand op de trend in de figuur zal na 8 jaar ongeveer driekwart van de ex-gedetineerden een of meer nieuwe justitiecontacten hebben opgebouwd. Voor daders in het algemeen liggen de percentages aanmerkelijk lager. De gestippelde lijn in de figuur geeft het niveau aan van de algemene recidive in de totale populatie van volwassen daders vervolgd in 1997. Deze cijfers zijn afkomstig uit het rapport *Recidive 1997* (Wartna, Tollenaar en Blom, 2005). 37% van alle daders heeft na 4 jaar een nieuw justitiecontact. Ex-gedetineerden vormen relatief een zeer 'zware' dadergroep met een hoog recidiverisico.

De ontwikkeling van de *ernstige recidive* is afgebeeld in figuur 1b. Na 4 jaar is circa 52% van de ex-gedetineerden vervolgd voor een nieuw misdrijf met een strafdreiging van minstens 4 jaar, zoals diefstal en gekwalificeerde openlijke geweldpleging.⁹ In de totale daderpopulatie bedraagt dit percentage 22%. Na 8 jaar tendeert de statistiek voor ernstige recidive onder ex-gedetineerden naar iets meer dan 60%. Ook bij de ernstige recidive zijn de verschillen tussen de cohorten gering. Een vergelijking met de resultaten van figuur 1a leert dat de ernstige recidive over de gehele observatieperiode ongeveer 80% van de totale recidive uitmaakt. Dit betekent dat 4 op de 5 eerste recidivecontacten een 'middelzwaar' of 'zwaar' misdrijf betreft, een delict met een minimale strafdreiging van 4 jaar gevangenisstraf.

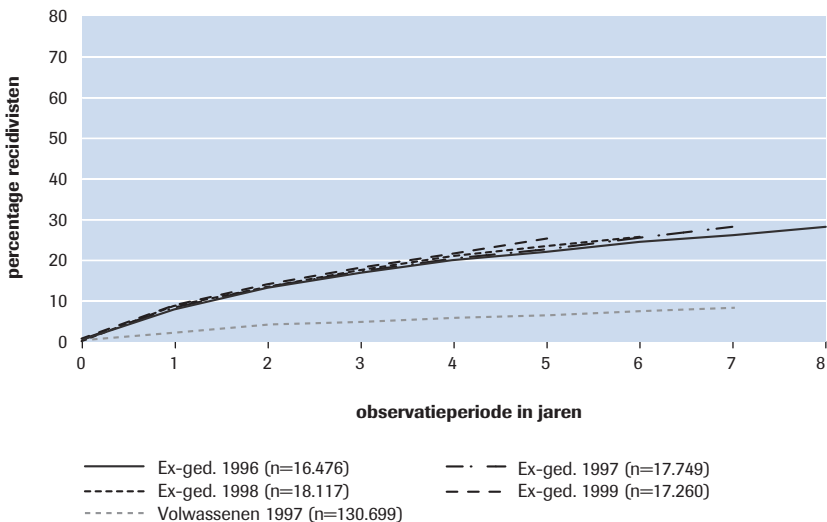
8 Bijlage 5 bevat de onderliggende cijfers van alle in dit rapport gepresenteerde figuren.

9 Zie bijlage 4 voor de wettelijke strafdreiging van de meest voorkomende delicten.

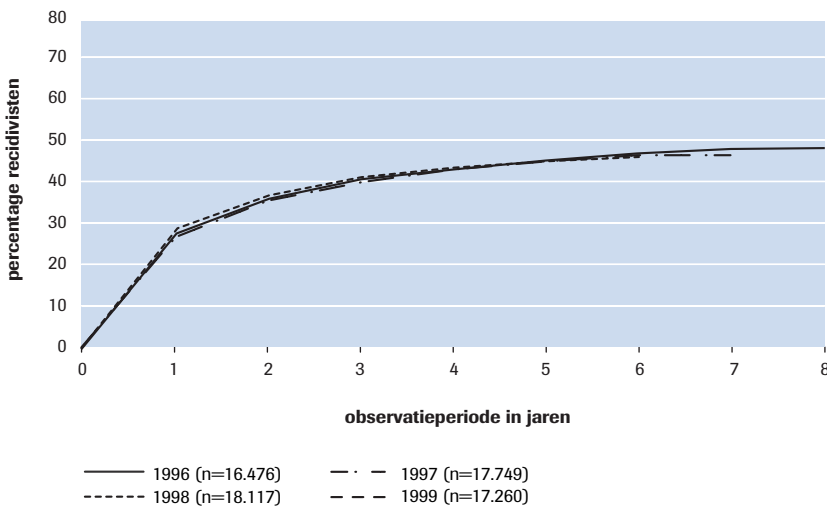
Figuur 1 Prevalentie van verschillende vormen van recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999

1c zeer ernstige recidive

1d 'detentierecidive'

De *zeer ernstige recidive*, dit zijn justitiecontacten naar aanleiding van misdrijven met een strafdreiging van minstens 8 jaar, is veel lager dan de algemene en de ernstige recidive. 4 jaar na het vertrek heeft ongeveer een vijfde van de ex-gedetineerden een nieuw contact voor een zeer ernstig misdrijf, zoals diefstal met geweld of zware mishandeling (figuur 1c). Na 8 jaar zal dit percentage ca. 28% bedragen. In de laatste cohort is deze vorm van recidive het hoogst. Verder valt op dat het aandeel van de zeer ernstige recidive in de totale recidive bij alle cohorten in de loop van de tijd toeneemt. Na 1 jaar observatie vormt de groep ex-gedetineerden die vervolgd is voor een zwaar delict nog niet een vijfde van alle recidivisten, na 8 jaar is het aandeel toegenomen tot ruim een derde. De prevalentie van zeer ernstige recidive is over de gehele linie bijna vier keer zo hoog als in de totale daderpopulatie.

Figuur 1d toont ons de proportie van ex-gedetineerden die na in de periode na hun detentie opnieuw tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf werd veroordeeld. Na 4 jaar heeft 43 à 44% van de ex-gedetineerden te maken gekregen met een nieuwe gevangenisstraf. Na 8 jaar gaat het naar verwachting om iets minder dan de helft van de groep. Daar waar een directe vergelijking mogelijk is, blijken deze percentages hoogstens een paar procentpunten hoger te zijn dan de percentages 'detentiercidive' berekend door DJI zelf (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2004). Het verschil kan worden verklaard door de wijze van meten. De cijfers van DJI zijn berekend tot aan de aanvangsdatum van de nieuwe detenties. De recidive vindt als het ware plaats op het moment dat de dader opnieuw wordt ingesloten. In het huidige onderzoek wordt uitgegaan van de inschrijfdatum van de strafzaken die tot de nieuwe detentie aanleiding gaven. Vandaar dat onze percentages iets hoger uitvallen.

3.2 Overige facetten van de recidive

Naast de vraag óf de daders opnieuw in de fout zijn gegaan, is het ook van belang de hoeveelheid recidive vast te stellen. In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op het aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten onder de ex-gedetineerden (4.2.1), de aard en ernst van de gepleegde recidivedelicten (4.2.2) en de totale omvang van de recidive (4.2.3).

3.2.1 Frequentie

Als er sprake is van recidive, hoeveel nieuwe justitiecontacten zijn er dan? In tabel 4 staan voor alle recidivisten onder de ex-gedetineerden uit de vier cohorten de gemiddelde aantallen nieuwe strafzaken vermeld, cumulatief in de tijd. De jaargemiddelden zijn berekend over de perso-

nen die tot op dat moment hadden gerecidiveerd. We tellen daarbij alle (geldige) justitiecontacten mee.¹⁰

Tabel 4 Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten van recidivisten onder volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999

	Observatieperiode in jaren						
	1	2	3	4	5	6	7
1996	2,61	3,75	4,67	5,53	6,30	7,04	7,72
1997	2,70	3,80	4,77	5,63	6,43	7,21	
1998	2,63	3,77	4,74	5,61	6,44		
1999	2,66	3,79	4,76	5,66			
Totaal	2,65	3,77	4,73	5,61	6,39	7,13	7,72

Het beeld van de recidivefrequentie lijkt op dat van de prevalentie. De verschillen tussen de cohorten zijn zeer klein. Gemiddeld over de vier cohorten bouwden de recidivisten in 4 jaar tijd 5,6 nieuwe justitiecontacten op. Na 7 jaar is het aantal zaken opgelopen naar 7,7. In die periode komt elke recidivist gemiddeld dus ruim één keer per jaar in contact met justitie.¹¹ In de totale populatie van volwassen daders in het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten onder de recidivisten na 4 jaar 3,4.

3.2.2 De aard en ernst van de recidivedelicten

Tabel 5 geeft per cohort de aard van de recidivedelicten weer van alle nieuwe justitiecontacten in de periode tot 4 jaar na uitstroom van de gedetineerden. In de onderste rij is de verdeling over alle recidivisten te zien. De verschillen tussen de vier cohorten zijn wederom niet groot. Het aandeel vermogensdelicten zonder gebruikmaking van geweld bedraagt in elk uitstroomcohort 67 tot 69%. De andere typen delicten komen minder vaak voor. In vergelijking met de recidivedelicten van daders in het algemeen (Wartna, Tollenaar en Blom, 2005) is het percentage vermogensdelicten bij de ex-gedetineerden veel hoger en het percentage verkeersmisdrijven en overige delicten lager. Dit resultaat is terug te voeren naar het relatief grote aantal 'veelplegers' in de gedetineerdenpopulatie (zie tabel 2). Personen die vaak met justitie in aanraking komen, plegen overwegend relatief eenvoudige vermogensdelicten en krijgen daarvoor vaak een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd.

¹⁰ In bijlage 5 zijn ook de frequenties van de ernstige en zeer ernstige recidive te vinden. Bij het meten van de recidivefrequentie hebben we voor alle personen binnen een cohort de observatietermijn gelijk gehouden, zodat iedereen even lang in de gelegenheid was om recidivecontacten op te bouwen.

¹¹ Deze statistiek berust deels op observaties uit een deel van de cohorten.

Tabel 5 Verdeling van delictsoorten in de recidivezaken van volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 (in %); tot 4 jaar na uitstroom

cohort	delictcategorie strafzaak							totaal aantal zaken
	vermogen geen geweld	vermogen met geweld	agressie	zeden	opium	overig	verkeer	
1996	69,49	5,57	18,52	0,57	4,91	4,50	8,64	58.504
1997	68,74	5,59	19,97	0,57	4,92	4,61	8,48	63.511
1998	67,55	5,71	21,02	0,64	4,89	4,99	8,84	64.397
1999	66,86	5,78	22,15	0,58	4,78	5,35	8,16	62.772
Totaal	68,13	5,66	20,45	0,59	4,88	4,87	8,53	249.184

Tabel 6 Verdeling van de afdoening van recidivezaken van volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 (in %); tot 4 jaar na uitstroom

cohort	maatregel	onvw. vrij > 6 mnd.	onvw. vrij ≤ 6 mnd.	taakstraf	vw. vrij	geldstraf	beleids- sepot	transactie overig	totaal aantal zaken
1996	0,22	9,30	55,89	11,71	6,35	10,50	5,89	0,14	56.814
1997	0,28	9,37	57,37	11,40	5,84	10,27	5,34	0,13	61.105
1998	0,39	8,48	59,41	11,18	5,26	10,16	4,97	0,15	61.097
1999	0,54	7,72	62,94	9,98	4,50	9,80	4,41	0,12	57.029
totaal	0,36	8,72	58,89	11,08	5,49	10,18	5,15	0,13	236.045*

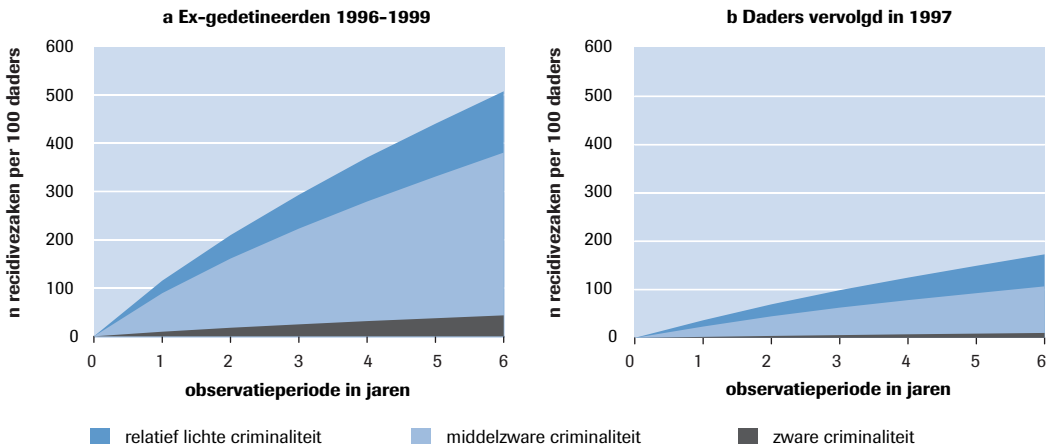
* Exclusief niet-afgedane zaken en overige (technische) afdoeningen. Gevoegde zaken kregen de afdoening van de zaak waarbij zij werden gevoegd. De tabel geeft dus niet aan hoe vaak bepaalde afdoeningen voorkomen.

In tabel 6 zien we hoe de recidivecontacten werden afgedaan. Ook hier zijn de verschillen tussen de vier uitstroomcohorten niet erg groot, hoewel er zich in de loop van de tijd een toename lijkt te hebben voorgedaan in het aantal opgelegde vrijheidsstraffen korter of gelijk aan 6 maanden. Van alle nieuwe strafzaken van de ex-gedetineerden eindigde gemiddeld bijna 60% in een korte gevangenisstraf. In de totale populatie van volwassen daders ligt dit percentage op 40%. Heeft men ooit vastgezet dan is bij van recidive de kans op een nieuwe detentie dus vrij groot, in de meeste gevallen gaat het dan om een korte gevangenisstraf.

3.2.3 De totale omvang van de recidive

Tot dusver hebben we laten zien welk deel van de ex-gedetineerden heeft gerecidiveerd, hoeveel nieuwe contacten de recidivisten hebben opgebouwd, om welke delicten het daarbij ging en hoe deze delicten zijn

Figuur 2 Omvang van de recidive onder volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 en onder volwassen daders met een strafzaak afgedaan in 1997

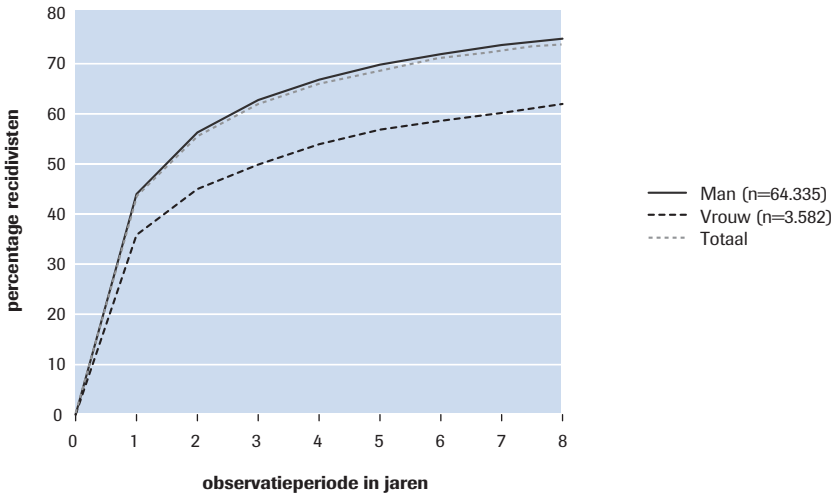
afgedaan. In figuur 2 worden de verschillende facetten van de recidive onder de ex-gedetineerden gebundeld. Figuur 2a geeft in één beeld weer wat de totale omvang van de recidive is geweest van alle gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999.¹²

In de figuur wordt oplopend in de tijd aangegeven hoeveel nieuwe strafzaken het OM per 100 ex-gedetineerden te verwerken heeft gekregen. Er wordt onderscheid gemaakt in recidivecontacten naar aanleiding van 'relatief lichte', 'middelzware' en 'zware' delicten (zie bijlage 4). Om enig reliëf aan de resultaten te geven, zetten we de cijfers af tegen de omvang van de recidive onder alle volwassen daders die werden vervolgd in 1997 (Wartna, Tollenaar en Blom, 2005).

De omvang van de recidive onder ex-gedetineerden is veel groter dan onder daders van misdrijven in het algemeen. In de periode tot 6 jaar na uitstroom uit de inrichting bouwde elke groep van 100 ex-gedetineerden 507 nieuwe justitiecontacten op, waarvan 380 vanwege misdrijven met een strafdreiging van 4 jaar of meer en 43 vanwege misdrijven met een strafdreiging van 8 jaar of meer. In de gehele daderpopulatie liggen deze aantallen op respectievelijk op 172, 106 en 10. Op grond van deze resultaten mogen we concluderen dat, gerekend over een periode van 6 jaar, de totale recidive onder ex-gedetineerden naar schatting bijna drie keer zo groot is als onder daders in het algemeen. De ernstige recidive is 3,6 keer zo groot als gemiddeld en de zeer ernstige recidive 4,2 keer.

12 We geven het beeld voor de totale onderzoeksgroep. In bijlage 5 worden de resultaten uitgesplitst naar cohort. Vanaf het vierde jaar van de observatieperiode zijn de resultaten van de analyse gebaseerd op een deel van de totale onderzoeksgroep.

Figuur 3 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar sekse

3.3 Factoren die samenhangen met het vóórkomen van recidive

Waar hangt het optreden of uitblijven van recidive na de detentie mee samen? In deze paragraaf wordt ingegaan op het verband tussen de prevalentie van recidive en een aantal algemene achtergrondkenmerken. Omdat de verschillen in de samenstelling van de cohorten gering zijn (zie 2.1), onderscheiden we niet langer vier aparte groepen. We voegen alle ex-gedetineerden samen tot één onderzoeksgroep en gaan na welke invloed de betreffende kenmerken hebben op het recidiveniveau.¹³ We beperken ons daarbij tot de prevalentie van algemene recidive. Bijlage 5 bevat ook tabellen over het verband met de ernstige en zeer ernstige recidive.

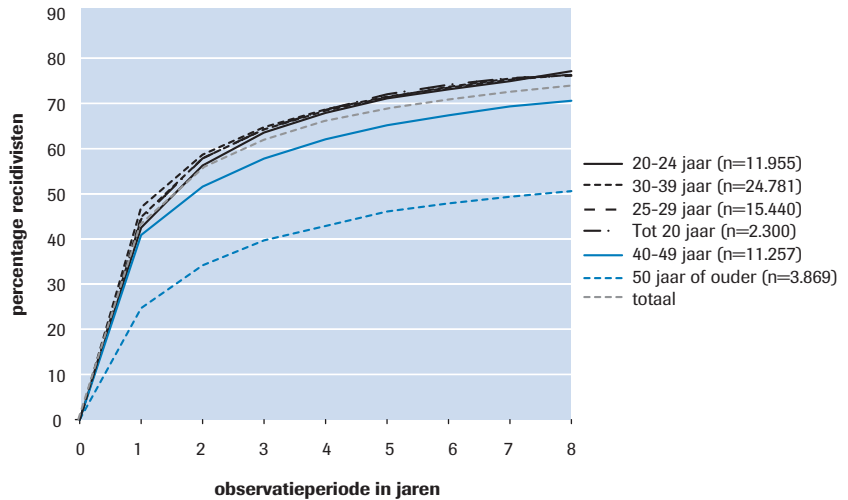
3.3.1 Persoonskenmerken

In figuur 3 zien we recidivepercentages voor mannelijke en vrouwelijke ex-gedetineerden. De recidive onder vrouwen is ongeacht de duur van de observatietermijn, lager dan onder mannen. Dit was al uit ander onderzoek bekend (zie bijvoorbeeld Nijboer, 1997 en Mertens, Grapendaal en Docter-Schamhardt, 1998). De recidive onder mannen is bijna gelijk aan de recidive in de totale groep.¹⁴ Dit heeft te maken met het relatief geringe

¹³ Vanaf het vierde jaar van de observatieperiode berusten de resultaten op een deel van de totale onderzoeksgroep. Bij het gebruik van *survival analyse* is dit geen bezwaar.

¹⁴ In figuur 5 tot en met 11 geven we ook de ontwikkeling van de recidiveprevalentie in de totale onderzoeksgroep, inclusief degenen die op het betreffende kenmerk een missende waarde hebben.

Figuur 4 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar leeftijd bij uitstroom

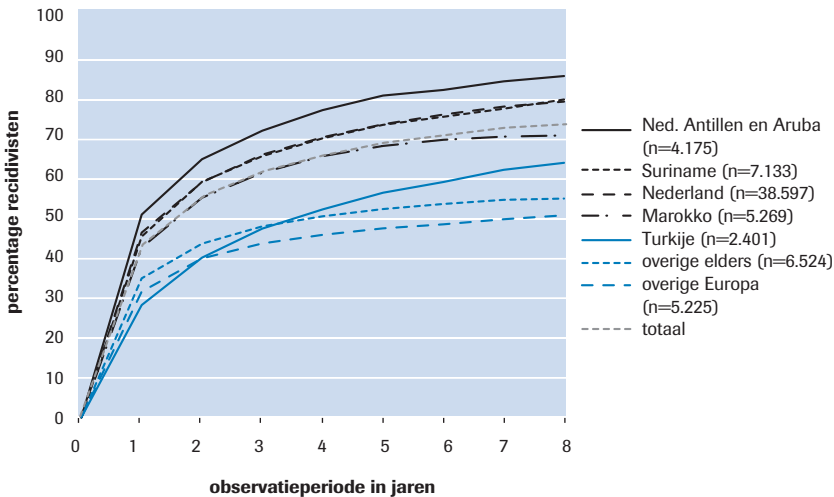

aantal vrouwelijke gedetineerden. Alleen in de laatste cohort komt het aandeel vrouwelijke gedetineerden boven 5% uit (zie tabel 2).

Figuur 4 geeft het verband tussen de leeftijd van de gedetineerden bij uitstroom uit de inrichting en de kans op recidive. De eerste vier leeftijdscategorieën geven hetzelfde recidivebeeld te zien. Vanaf het 18^e tot het 40ste levensjaar ontwikkelt de recidivekans zich overeenkomstig. Na 4 jaar heeft ca. 68% van dit segment van de ex-gedetineerden een nieuw justitiecontact. Na het 40ste jaar neemt de recidivekans af. Voor 40- tot 50-jarigen is het verschil met de andere leeftijdsgroepen nog niet zo groot. Voor ex-gedetineerden ouder dan 50 wel. Van deze laatste groep komt binnen 4 jaar nog 43% in aanraking met Justitie voor een nieuw misdrijf.

In figuur 5 zijn de recidivepercentages uitgesplitst naar geboorteland. Onder ex-gedetineerden geboren op de Nederlandse Antillen is het aandeel van de recidivisten het hoogst, gevolgd door ex-gedetineerden geboren in Nederland, Suriname en, op enige afstand, Marokko. De overige geboortelandgroepen scoren duidelijk lager. Het beeld onder ex-gedetineerden wijkt op dit punt duidelijk af van dat onder daders in het algemeen. Bij de volwassenen die in 1997 werden vervolgd, komen personen die in Nederland zijn geboren wat betreft de prevalentie van recidive betreft op de vijfde plaats, na de Antillianen/Arubanen, Marokkanen, Surinamers en Turken (Wartna, Tollenaar en Blom, 2005). Onder ex-gedetineerden neemt de groep die in Nederland geboren is de tweede positie in. Kennelijk vormen gedetineerden ook qua geboorteland

Figuur 5 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar land van geboorte

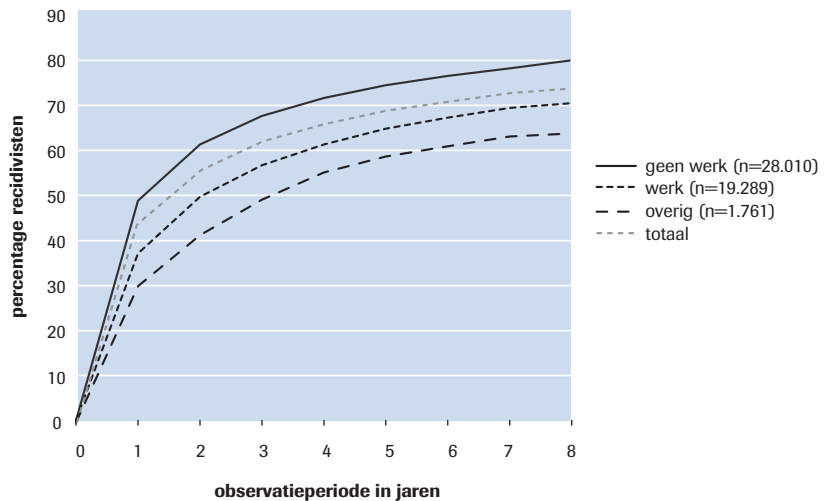
een specifieke selectie van daders.¹⁵ In vergelijking met het aandeel in de totale daderpopulatie huisvesten de penitentiaire inrichtingen weinig personen die in Nederland zijn geboren, maar degenen die in Nederland zijn geboren recidiveren bovengemiddeld.

3.3.2 Overige achtergronden

De persoonsgegevens die door DJI zijn verstrekt bevatten ook informatie over de arbeidssituatie van de gedetineerden voorafgaand aan de detentie. Bij binnenkomst registreert het inrichtingspersoneel welke dagbesteding de gedetineerde had. Figuur 6 toont het verloop van de recidiveprevalentie voor gedetineerden met en zonder werk. We weten niet hoe betrouwbaar de registratie op dit punt is. Wat opvalt, is dat deze informatie lang niet voor alle gedetineerden beschikbaar is; het aantal missende waarden bedraagt meer dan 29%. De resultaten bevestigen evenwel de verwachtingen: de recidivepercentages voor gedetineerden die voorafgaand aan de detentie zonder werk zaten zijn het hoogst. Na 4 jaar heeft meer dan 70% van hen een nieuw justitiecontact. De recidive onder ex-gedetineerden die een baan hadden is duidelijk lager. Het hebben van werk lijkt een protectieve factor, al weten op basis van deze gegevens natuurlijk niet of de

¹⁵ Bij deze analyse gaat het om geboorteland en niet om de nationaliteit, laat staan etniciteit of afkomst van de gedetineerden. Onder de personen die in Nederland zijn geboren bevindt zich een onbekend aantal 'tweede generatie'-allochtonen. Onlangs werd een onderzoeksverslag gepubliceerd waarin op basis van koppeling van het Herkenningssysteem van de politie en sociaal-economische gegevens van het CBS de rol van etniciteit in de criminaliteitscijfers nader wordt geanalyseerd (Blom, Oudhof, Bij en Bakker, 2005).

Figuur 6 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar dagbesteding voorafgaand aan de detentie

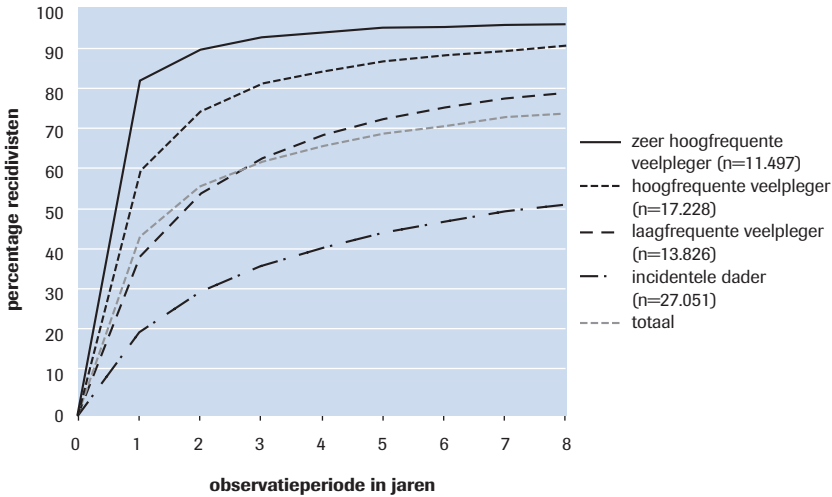

ex-gedetineerden na afloop van de detentie werkten of niet. In de kleine groep 'overigen' is de recidive nog lager dan onder werkenden. Het gaat hier onder meer om gepensioneerden, huisvrouwen, en studenten.

Voor de meeste personen in dit onderzoek vormde de strafzaak die leidde tot de detentie niet het eerste justitiecontact. Velen hadden al eerdere vrijheidstraffen achter de rug of kregen te maken met andere sancties, zoals transacties, boetes of taakstraffen. De ex-gedetineerden kunnen worden ingedeeld op grond van het aantal justitiecontacten dat zij hebben opgebouwd in de periode voorafgaand aan de 'uitgangszaak'. In navolging van eerder onderzoek maken we onderscheid tussen 'incidentele daders' en 'veelplegers' (cf. Wartna en Tollenaar, 2004). Incidentele daders zijn daders die in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de detentie niet meer dan twee keer in aanraking zijn gekomen met justitie. Veelplegers werden in dezelfde periode al minstens drie keer vervolgd. De groep veelplegers is verder verdeeld in 'laagfrequente', 'hoogfrequente' en 'zeer hoogfrequente' veelplegers. Laagfrequente veelplegers hebben 3 of 4 justitiecontacten in 5 jaar, hoogfrequente veelplegers 5 tot 10 en zeer hoogfrequente veelplegers 11 of meer.

Figuur 7 toont de rol van (een deel van) het strafrechtelijke verleden in de hoogte van de recidivepercentages. Zoals mocht worden verwacht neemt de recidive toe naarmate het aantal eerdere justitiecontacten stijgt. Onder de gedetineerde zeer hoogfrequente veelplegers is de recidivekans bijzonder groot. Na 1 jaar heeft al meer dan 80% van deze dadergroep gerecidiveerd. Binnen 2 jaar heeft meer dan 90% een nieuw justitiecontact

Figuur 7 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar type dader

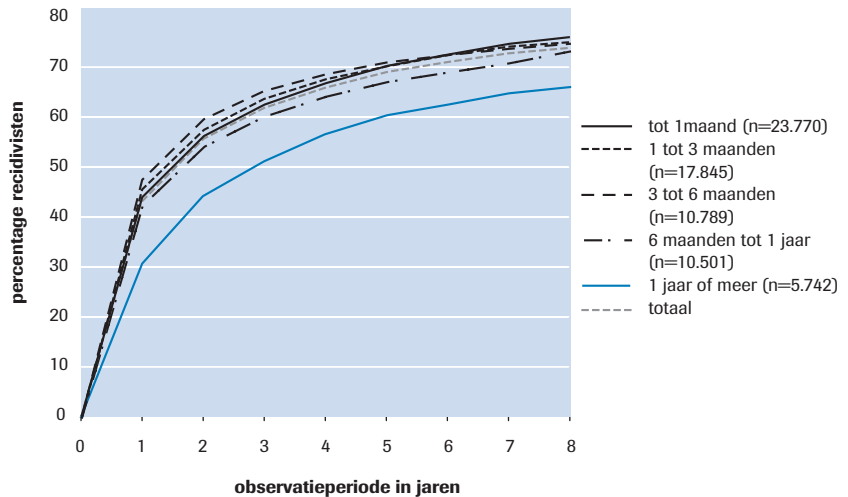
en uiteindelijk blijft slechts een zeer klein deel zonder recidive. Onder incidentele daders, die in de 5-jarige periode voorafgaand aan de detentie slechts 1 of 2 justitiecontacten hadden, zijn de recidivepercentages veel lager. De laagfrequente en hoogfrequente veelplegers nemen een middenpositie in.

3.3.3 Verblifsduur en type uitstroominrichting

Figuur 8 geeft het verband weer tussen recidive en de duur van het verblijf in de inrichting. Kortere straffen geven hogere recidivepercentages te zien. De percentages na een verblijf tot 6 maanden zijn het hoogst, iets hoger dan de percentages na een verblijf van 6 tot 12 maanden. Duurt het verblijf langer dan 1 jaar dan is de kans op nieuwe justitiecontacten duidelijker lager. De recidive is gemeten vanaf de uitstroomdatum, dus het verschil kan niet worden toegeschreven aan incapacitatie (zie verder 3.4). Uit eerder onderzoek weten we dat een onevenredig groot deel van de korte vrijheidsstraffen wordt opgelegd aan 'veelplegers' (Wartna en Tollenaar, 2004). Wellicht vormt dit de verklaring voor de resultaten in figuur 8. In de volgende paragraaf zal worden nagegaan of de lengte van het verblijf werkelijk van invloed is op de hoogte van de recidive of dat het verschil wordt veroorzaakt door selectie-effecten.

In figuur 9 ten slotte, staan de uitstroomresultaten van de Nederlandse penitentiaire inrichtingen uitgesplitst naar de bestemming van de inrichting. Het gaat om de inrichting waarin men verbleef op het

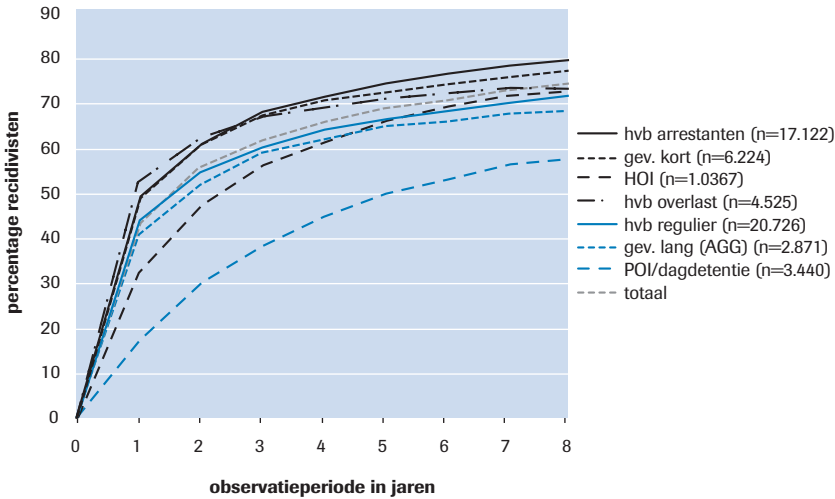
Figuur 8 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar duur van het verblijf

moment van vrijlating. De percentages onder arrestanten en kortgestraften zijn het hoogst; zij ontlopen elkaar niet veel. De recidive onder gedetineerden uit de overlastcategorie houdt aanvankelijk gelijke tred, maar lijkt na een aantal jaren iets minder snel toe te nemen. Het niveau onder gedetineerden uit reguliere huizen van bewaring en gevangenis- sen voor langgestraften is over het algemeen iets lager dan gemiddeld. Gedetineerden die zijn uitgestroomd uit een open inrichting (POI) of een inrichting voor dagdetentie recidiveren het minst. Dat mocht ook worden verwacht: in deze typen inrichting worden over het algemeen geen personen geplaatst met een meer dan gemiddeld recidiverisico. Opmerkelijk is het verloop onder personen uit een half open inrichting (HOI). Kort na het vertrek uit de inrichting is de recidive betrekkelijk laag, maar na het derde jaar neemt het aantal nieuwe recidivisten sterker toe dan na enig andere bestemming.

De verschillen in de percentages van figuur 9 wijzen *niet* uit dat het ene penitentiaire regime effectiever is dan het andere. De gedetineerden worden niet toevallig in een bepaalde inrichting geplaatst. Het kan zijn dat de gevonden verschillen veroorzaakt worden door selectie-effecten. Eén type inrichting kan bovendien verschillende groepen gedetineerden herbergen die in de analyses eigenlijk van elkaar zouden moeten worden onderscheiden. In de half open inrichtingen bijvoorbeeld, bevinden zich kortgestrafte 'zelfmelders' die hun straf komen uitzitten en langgestrafte 'detentiefaseerders' die geschikt werden bevonden voor een minder beveil- digd regime. Vandaar wellicht het wat afwijkende verloop van de recidive die volgt op plaatsing in dit type inrichting. Gedetineerden die hun deten-

Figuur 9 Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; naar bestemming van de uitstroominrichting

tie afsluiten in een POI, hebben op grond van hun leeftijd en de omvang van hun strafrechtelijke verleden op voorhand al een kleinere kans om te recidiveren. De overlastcategorie bestaat daarentegen voor een groot deel uit 'veelplegers' die op zichzelf al een veel hoger recidiverisico vertonen. In de volgende paragraaf zullen we proberen de invloed van dergelijke instroomverschillen uit te schakelen in een poging zicht te krijgen op het netto-effect van het type detentie op het recidiveniveau van ex-gedetineerden.

3.3.4 Complexe samenhang

In deze paragraaf gaan we na in welke complexe samenhang de besproken achtergrondkenmerken de hoogte van de recidive bepalen. We doen dit aan de hand van een Cox regressiemodel (Klein en Moeschberger, 1997). Cox regressie is een speciale vorm van regressieanalyse waarbij op basis van de scores op de achtergrondkenmerken een wiskundige vergelijking (een statistisch model) wordt opgesteld die het al dan niet vóórkomen van recidive tijdens de observatieperiode zo goed mogelijk voorspelt. Via de Cox regressie kunnen we nagaan of er toch sprake is van een cohort-effect, een verschuiving van het recidiveniveau van ex-gedetineerden die los staat van de verschillen in achtergronden van de gedetineerden. Daarnaast zetten we de techniek in om vast te stellen of – gevoegd bij de invloed van alle andere kenmerken – de duur van het verblijf en het type inrichting een zelfstandig effect hebben op de hoogte van de recidive. We gaan met andere woorden na of het regime van de inrichting, los van de

werking van andere factoren, nog een eigen bijdrage doet aan de voorspelling van de recidive onder ex-gedetineerden

Tabel 7 geeft de resultaten van de Cox regressie weer. Alle tot dusver besproken kenmerken zijn opgenomen in het model, behalve de factor 'dagbesteding'.¹⁶ Links in de tabel worden de kenmerken opgesomd. De meeste zijn verdeeld in een aantal categorieën. Enkele andere zijn numeriek van aard: de leeftijd bij uitstroom uit de inrichting, de leeftijd ten tijde van het eerste justitiecontact, het aantal eerdere justitiecontacten en het aantal eerdere justitiecontacten naar aanleiding van zeer ernstige misdrijven. In de tweede kolom staat de *hazard ratio* vermeld, een maat die aangeeft hoezeer het betreffende kenmerk van invloed is op het recidiveniveau. De hazard ratio geeft de verhouding weer tussen het recidiverisico in de betreffende subgroep van ex-gedetineerden en het recidiverisico in een referentiegroep. Hoe meer de hazard ratio afwijkt van 1, hoe sterker de invloed van het kenmerk is op de kans dat de ex-gedetineerden op enig moment tijdens de observatieperiode opnieuw in de fout gaan. Is de hazard ratio groter dan 1, dan is het recidiverisico hoger. Is de hazard ratio kleiner dan 1, dan is er in vergelijking met het uitgangsniveau in de referentiegroep sprake van een verlaagd risico.¹⁷

De hazard ratio van vrouwelijke ex-gedetineerden bedraagt 0,84. Het risico dat een vrouwelijke ex-gedetineerde gedurende de observatieperiode recidiveert, is bij gelijke scores op de andere kenmerken dus 0,84 keer zo groot als het recidiverisico van een mannelijke ex-gedetineerde. De factor *seks* speelt dus een rol. Mannen recidiveren vaker en eerder dan vrouwen. Nu we de invloed van de andere kenmerken hebben gecorrigeerd, kunnen we deze uitspraak doen. Ook de rol van het *geboorteland* is nu duidelijk. Bij ex-gedetineerden die geboren zijn op de Nederlandse Antillen of Aruba is het recidiverisico het hoogst. De kans dat zij na de detentie opnieuw met justitie in aanraking komen is naar schatting 1,5 keer zo groot als die van ex-gedetineerden die in Nederland geboren zijn. Let wel: we hebben het hier over het geboorteland en niet over de afkomst van de gedetineerden. Tussen de gedetineerden die in Nederland geboren zijn, bevindt zich een onbekend aantal 'tweede generatie'-allochtonen. Het recidiverisico van gedetineerden geboren in Suriname is een fractie hoger dan die van de Nederlandse groep. De andere 'geboortelandgroepen' scoren lager dan ex-gedetineerden met Nederland als geboorteland. Dat geldt ook voor ex-gedetineerden afkomstig uit

16 Deze factor bevat te veel missende waarden.

17 Kolom 3 geeft aan of het effect statistisch significant is. Kolom 4 geeft het 95%-betrouwbaarheidsinterval van de hazard ratio. Omdat personen in meer dan één cohort kunnen voorkomen is – om onderschatting van de standaardfouten te voorkomen – gebruikgemaakt van een robuuste variantieschatter. Deze is opgenomen in het clustersubcommando van de Cox procedure in het softwarepakket Stata 7.

Tabel 7 Invloed van achtergrondkenmerken op het recidiveneveau van gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 (n = 58.336)

Factor	Hazard ratio	P	95%-betrouwbaarheidsinterval
<i>Sekse</i>			
Man	1		
Vrouw	0,835	0,000	0,791-0,882
<i>Geboorteland</i>			
Nederland	1		
Ned. Antillen en Aruba	1,463	0,000	1,397-1,531
Suriname	1,086	0,000	1,048-1,126
Overig Europa	0,798	0,000	0,759-0,840
Marokko	0,948	0,015	0,907-0,990
Turkije	0,907	0,002	0,853-0,964
Overig elders	0,949	0,029	0,906-0,995
<i>Dadertype</i>			
Incidentele dader	1		
Laagfrequente veelpleger	1,787	0,000	1,736-1,838
Hoogfrequente veelpleger	2,695	0,000	2,616-2,777
Zeer hoogfrequente veelpleger	4,162	0,000	3,981-4,350
<i>Totaal aantal eerdere justitiecontacten</i>	1,005	0,000	1,004-1,005
<i>Totaal aantal eerdere zeer ernstige justitiecontacten</i>	1,051	0,000	1,037-1,065
<i>Leeftijd bij uitstroom</i>	1,004	0,000	1,002-1,005
<i>Leeftijd bij 1^e justitiecontact</i>	0,967	0,000	0,965-0,970
<i>Uitstroomcohort</i>			
Cohort 1996	1		
Cohort 1997	0,984	0,258	0,957-1,012
Cohort 1998	1,022	0,129	0,994-1,051
Cohort 1999	1,096	0,000	1,065-1,127
<i>Verblijfsduur</i>			
tot 6 maanden	1		
6-12 maanden	0,911	0,000	0,883-0,940
12 maanden of meer	0,802	0,000	0,767-0,838
<i>Type inrichting</i>			
Hvb regulier	1		
Hvb arrestanten	1,013	0,393	0,983-1,043
Hvb overlastcategorie	1,136	0,000	1,084-1,190
Gev kort	0,929	0,000	0,893-0,965
Gev lang (agg)	0,939	0,044	0,882-0,998
HOI	0,793	0,000	0,768-0,819
POI/dagdetentie	0,804	0,000	0,761-0,849

Wald $\chi^2_{(25)} = 17345,8$; p = 0.0000

Marokko. De kans dat zij op enig moment recidiveren is kleiner dan bij ex-gedetineerden die in Nederland geboren zijn.

Tabel 7 laat voorts zien dat het *aantal eerdere justitiecontacten* een belangrijke voorspeller van latere recidive is. Deze grootte wordt in het model door drie kenmerken vertegenwoordigd: het dadertype, het totale aantal eerdere justitiecontacten (in de gehele strafrechtelijke carrière) en het totale aantal zeer ernstige justitiecontacten. Het dadertype wordt bepaald door het aantal justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de detentie (Wartna en Tollenaar, 2004). We zien dat personen die in die periode al meer dan tien keer werden vervolgd – de zogeheten ‘zeer hoogfrequente veelplegers’ – het hoogste recidiverisico vertonen. De kans dat zij na de detentie opnieuw met justitie in aanraking komen is meer dan vier keer zo groot als die van de gedetineerde incidentele daders. Gegeven de invloed van het dadertype, speelt het totale aantal eerdere justitiecontacten in de gehele strafrechtelijke carrière niet zo'n grote rol meer in de voorspelling van de recidivekans. Het totale aantal keren dat men is vervolgd vanwege zeer ernstige delicten wel. Elk voorafgaand justitiecontact vanwege een delict met een strafdreiging van 8 jaar of meer, verhoogt de kans op recidive naar schatting met 5% (de hazard ratio van 1.05 is 5% groter dan 1). Een lage *startleeftijd* voegt daar nog iets aan toe. Hoe jonger men was toen men voor het eerst in aanraking kwam met justitie, hoe groter de kans op latere recidive.

Naast de effecten van de persoonskenmerken en het aantal eerdere justitiecontacten blijkt er ook sprake te zijn van een *cohorteffect*. In paragraaf 3.1 wezen we op de zeer geringe verschillen tussen de vier groepen gedetineerden. De gedetineerden die in 1996 zijn uitgestroomd lieten de hoogste recidivepercentages zien, maar de verschillen waren minimaal (zie figuur 1a). Nu gecorrigeerd is voor eventuele verschillen in achtergrondkenmerken blijkt dat de gedetineerden die in het jaar 1999 een penitentiaire inrichting verlieten toch vaker opnieuw in aanraking met justitie zijn gekomen dan de gedetineerden die in 1996 werden ontslagen. Het verschil met de andere cohorten is niet significant. Mogelijk wordt dit resultaat verklaard door het feit dat in 1999 een aantal inrichtingen tijdelijk niet was aangesloten op de centrale module van TULP. Wellicht zijn er hierdoor instroomverschillen waarvoor niet kon worden gecorrigeerd.

Afgaand op de resultaten in tabel 7 blijkt de *duur van de detentie* een belangrijke voorspeller te zijn van recidive. De verschillen in het recidiverisico in de drie duurcategorieën zijn betrekkelijk groot. Bij gelijke scores op de overige kenmerken die in het model zijn opgenomen, geven middellange straffen een relatieve reductie van naar schatting 10% ten opzichte van detenties tot 6 maanden. Bij detenties langer dan 1 jaar is het risico zelfs 20% lager.

Dit is een opmerkelijk resultaat. Uit een meta-analyse van effectstudies waarin gewerkt wordt met controlegroepen, blijkt namelijk dat lange vrijheidsstraffen in gelijke omstandigheden niet effectiever zijn dan korte (Smith, Goggin en Gendreau, 2002). Hier zien we echter dat langere detenties ook na correctie voor instroomverschillen minder recidive te zien geven dan korte. Misschien speelt hier wel een definitiekwestie. De verhouding tussen wat wij hier korte en lange straffen noemen ligt anders dan in landen als de Verenigde Staten, Engeland of Canada, waar veel onderzoek naar de effectiviteit van strafrechtelijke interventies vandaan komt. In Nederland worden in vergelijking met het buitenland niet veel lange vrijheidsstraffen opgelegd. Slechts 8% van de detenties in de periode 1996-1999 duurde langer dan 1 jaar (zie tabel 2).

Nadere analyses van het effect van de detentieduur zullen moeten uitwijzen of dit resultaat kan worden gerepliceerd. Wij hebben in deze studie niet kunnen nagaan welke invloed het type delict op het recidiverisico heeft (zie 2.1). Wellicht speelt dat hier ook een rol. Lange vrijheidsstraffen worden opgelegd voor ernstige misdrijven waaronder agressie- en zedendelicten en we weten dat de recidive na een agressie- of een zedendelict niet zo hoog is als de recidive na een vermogensdelict (Wartna, Tollenaar en Blom, 2005). Het lagere recidiveniveau dat hoort bij lange straffen zou dus ook door verschillen in het uitgangsdelict kunnen worden verklaard. In het vervolg van dit onderzoek onder ex-gedetineerden hopen we over de juiste delictgegevens te beschikken. Dan kunnen we deze hypothese toetsen.

Kijken we ten slotte naar de rol van de *bestemming van de inrichting*. Het huis van bewaring voor de overlastcategorie is het enige inrichtingstype dat een hogere recidive te zien geeft dan het reguliere huis van bewaring.¹⁸ Dit wijkt af van de ruwe resultaten besproken in de vorige paragraaf (zie figuur 9). Kennelijk verandert het beeld als men de invloed van andere kenmerken in aanmerking neemt. De recidive volgend op een verblijf in een gevangenis voor kortgestraften ligt nu lager dan de recidive na een verblijf in een regulier huis van bewaring. Dit komt waarschijnlijk omdat binnen de groep kortgestraften de invloed van het dadertype op het recidiveniveau is geneutraliseerd. Hetzelfde geldt voor het recidivebeeld dat hoort bij een plaatsing in een half open inrichting (HOI). Samen met de open inrichtingen c.q. de inrichtingen voor dagdetentie geeft dit inrichtingstype naar nu blijkt verreweg de laagste recidive te zien. Dit resultaat zou erop kunnen wijzen dat de (half) open inrichtingen en inrichtingen voor dagdetentie in vergelijking met de overige inrichtingstypen succesvoller zijn in het terugdringen van de recidive, maar het kan ook zijn dat men bij de selectie van deelnemers voor opname in dit type inrichting er goed in slaagt het 'kaf van het koren' te scheiden. Niet ieder-

18 De hazard ratio van het hvb voor arrestanten is ook groter dan 1, maar het effect is niet significant.

een is geschikt voor plaatsing in een meer open regime. Gedetineerden die in aanmerking willen komen voor vormen van ‘detentiefasering’ moeten gemotiveerd zijn om aan hun toekomst te werken. Het ligt voor de hand dat bij gelijke scores op de in dit onderzoek gemeten kenmerken, de meest gemotiveerde gedetineerden uit alle kandidaten worden geselecteerd. Ook dit zou kunnen verklaren waarom de recidive na een verblijf in een (half) open inrichting of een inrichting voor dagdetentie zo laag is.

Zo zien we dat de uitkomsten van dit onderzoek nog geen bewijs vormen van de effectiviteit van open detentieregimes. Om harde uitspraken te kunnen doen is vergelijkend onderzoek nodig waarin de invloed van mogelijke instroomverschillen op meer punten kan worden gecorrigeerd.

3.4 Incapacitatie; een hypothetische schatting van de reductie van criminaliteit als gevolg van het insluiten van daders

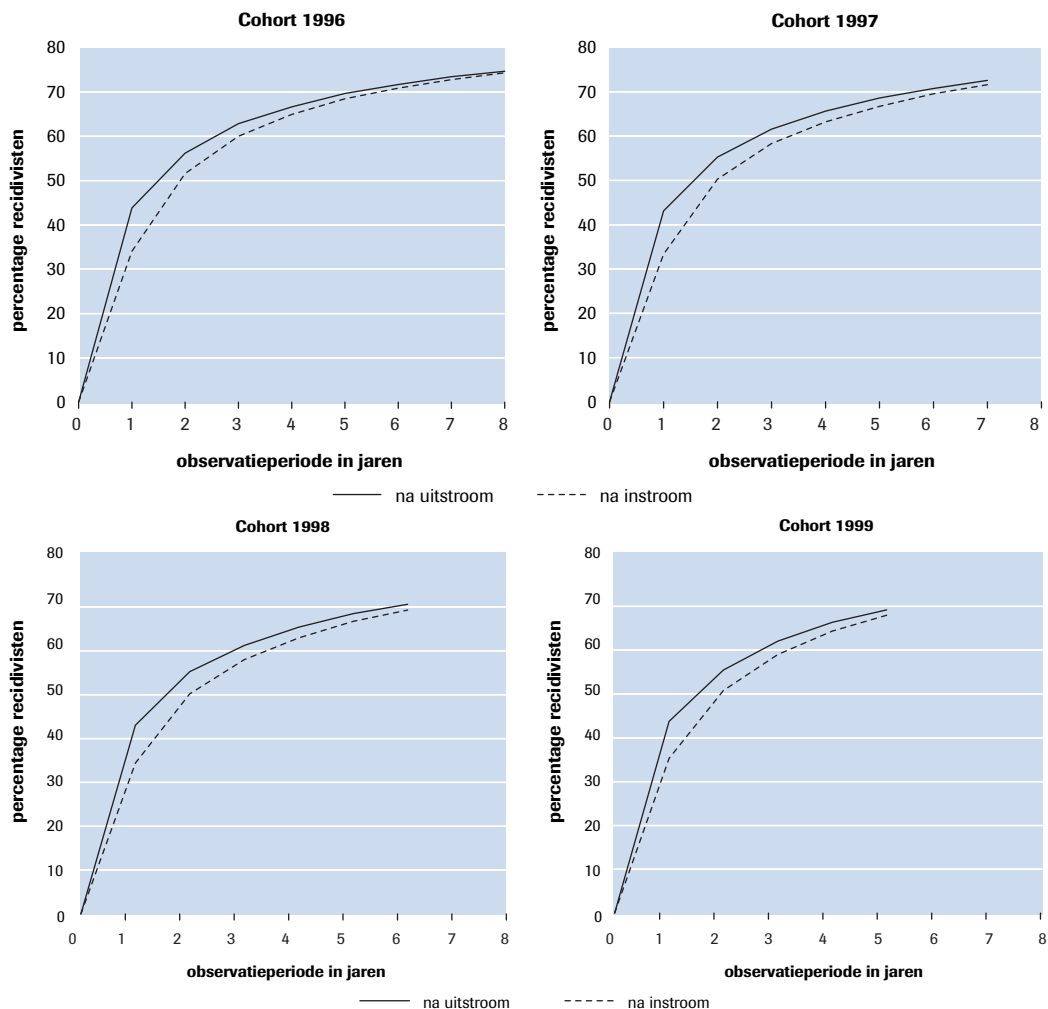
De recidivecijfers die tot dusver in dit rapport zijn gepresenteerd, zijn berekend vanaf de uitstroombdatum van de detentie, het tijdstip waarop de gedetineerden in vrijheid werden gesteld. In de vorige paragraaf werd getracht het effect van de detenties bloot te leggen op de recidive die plaatsvindt na de invrijheidstelling. We kunnen echter ook nagaan welk effect de detenties op het criminaliteitsniveau hebben gehad *tijdens* de tenuitvoerlegging. Personen die worden gedetineerd zijn tijdelijk niet in de gelegenheid delicten te plegen. Het aantal recidivisten wordt hierdoor beperkt.

Figuur 10 geeft een indruk van de omvang van dit effect.¹⁹ Voor elk cohort van ex-gedetineerden zijn twee reeksen percentages opgenomen. Naast de recidive na uitstroom zijn ook recidivepercentages berekend vanaf de datum dat de gedetineerden in de penitentiaire inrichting werden opgenomen. De recidive na instroom valt lager uit dan de recidive na uitstroom. Dit komt omdat nu ook de periode van het verblijf in de inrichting wordt meegerekend. Het verschil tussen beide reeksen is het ‘incapacitatie- of insluitingseffect’. Dit is de reductie van criminaliteit als gevolg van het detineren van daders (Blumstein e.a., 1986).

De figuur toont ons het effect van incapacitatie op de ‘deelname’ aan de criminaliteit. Het aantal personen dat delicten pleegt, werd door de detenties die in de jaren 1996-1999 zijn uitgevoerd, verlaagd. Te zien is dat de omvang van dit effect in de loop van de tijd afneemt. In elk cohort is het verschil tussen de beide curven in het begin van de observatieperiode het grootst (ca. 9%). Dat ligt ook voor de hand, want naarmate de tijd vordert neemt het aantal detenties dat inmiddels is beëindigd toe en stijgt het aantal potentiële recidivisten. We zien dat na 4 jaar het verschil tussen

19 De schatting van het incapacitatie-effect heeft betrekking op het gevangeniswezen. In principe is deze vingeroefening ook mogelijk voor de andere twee sectoren van DJI, de justitiële jeugdinrichtingen (JJJ) en de tbs.

Figuur 10 Algemene recidive na instroom en na uitstroom voor vier cohorten van ex-gedetioneerden

beide reeksen is teruggebracht tot ca. 2%. Na 8 jaar is het aandeel recidivisten na in- en na uitstroom nagenoeg gelijk (zie cohort 1996). Gerekend vanaf de start van de detentie hebben op dat moment evenveel ex-gedetioneerden gerecidiveerd als gerekend vanaf het einde van de detentie. De gevangenisstraffen hebben daders dus slechts tijdelijk van het plegen van nieuwe delicten weerhouden. Intussen zijn er natuurlijk nieuwe vrijheidsstraffen opgelegd, maar het incapacitatie-effect van *deze* detenties is na 8 jaar verdwenen. Op zich is dat natuurlijk geen verrassing, een tijdelijke straf 'incapaciteert' niet voorgoed. Figuur 10 geeft echter een eerste indruk van de feitelijke omvang van het effect, in termen van het aantal 'uitgeschakelde' daders.

Als er minder daders zijn, is er minder criminaliteit. Hoeveel delicten i.c. strafzaken heeft justitie tijdens de opgelegde detenties weten te voorkomen? Nu er populatiegegevens over de recidivefrequentie van ex-gedetineerden beschikbaar zijn, kunnen we daarvan een ruwe schatting doen. Daarbij moet wel een belangrijke assumptie worden gedaan. Bij deze omvangsschatting van het incapacitatie-effect wordt verondersteld dat de daders, indien zij niet gedetineerd waren geweest, in die periode op hetzelfde tempo zouden hebben gerecidiveerd als nu na de detentie het geval blijkt te zijn. In feite nemen we hiermee aan dat de detentie geen enkel effect heeft gehad op het verdere verloop van de criminele loopbaan; het tempo waarop men na de detentie delicten pleegt, is even groot als in de periode daarvoor. Er is dus geen sprake van afschrikking of resocialisatie, noch van intensivering van het delictgedrag. Het enige effect op het criminaliteitsniveau van de daders is het – tijdelijke – incapacitatie-effect.

Onder deze assumptie kunnen we – afgaand op het recidivetempo van de ex-gedetineerden en de gemiddelde duur van de detenties – de omvang van het effect berekenen. In de periode 1996-1999 zijn bijna 67,5 duizend detenties ten uitvoer gebracht.²⁰ Deze detenties duurden gemiddeld 150 dagen. In die periode zouden de betrokken daders gezien het gemiddelde tempo waarop zij naderhand hebben gerecidiveerd, bijna 27 duizend strafzaken hebben opgebouwd.

Justitie heeft met de detenties die tussen 1996 en 1999 zijn beëindigd dus 27 duizend strafzaken weten te voorkomen. De criminaliteit die met deze hoeveelheid strafzaken zou zijn vervolgd, heeft als gevolg van de detenties niet plaatsgevonden en hetzelfde geldt voor de delicten van de daders die normaal gesproken onopgehelderd zouden zijn gebleven. Ook deze zijn door de detenties verijdeld. Bij het aantal strafzaken mag dus nog een onbekend aantal delicten worden opgeteld.

Het zal duidelijk zijn dat het hier gaat om een zeer ruwe schatting van de omvang van het incapacitatie-effect. Het is een eerste vinger-oefening. Niet alle detenties uit de onderzoeksperiode zijn meegeteld. Bovendien gaan we er zoals gezegd van uit dat de gevangenisstraffen het recidivetempo van de daders niet hebben beïnvloed. Uit internationale overzichtsstudies blijkt echter dat de recidive onder gedetineerden met gerichte behandel- en begeleidingsprogramma's wel degelijk kan worden teruggedrongen (zie o.m. McGuire, 2001 en MacKenzie, 2002). Bij bepaalde vormen van detentie zou de assumptie die ten grondslag ligt aan de schatting dus worden geschonden en dat heeft als gevolg dat de schatting onnauwkeuriger wordt. Gevangenisstraffen die het recidivetempo

20 Dit aantal is lager dan het totale aantal onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen dat in de betreffende periode is opgelegd. Dit heeft verschillende redenen. Ten eerste tellen we niet alle detenties mee (zie 2.1). Ten tweede gaat het hier om aaneengesloten verblijven en niet om opgelegde vonnissen. Ten derde is per persoon binnen één jaar steeds alleen de eerste detentie geteld. En ten slotte is van een aantal detenties de duur niet bekend.

verlagen, leiden tot een onderschatting van het incapacitatie-effect, gevangenisstraffen die het recidivetempo verhogen tot een overschatting. Misschien heffen deze fouten elkaar op, maar zeker is dit allerminst.

Incapacitatie van veelplegers

Er is één dadergroep waarbij de aanname van ‘het ontbreken van een termijneffect’ wel plausibel is: de veelplegers. Bekend is dat deze daders veelal voor relatief lichte delicten een korte gevangenisstraf krijgen opgelegd (Wartna en Tollenaar, 2004). De kans op recidive in deze groep ‘bekenden van justitie’ is zeer groot (zie figuur 9 in paragraaf 3.3.2). Het lijkt er niet op dat de gevangenisstraffen waarmee deze daders werden geconfronteerd veel invloed hebben gehad op de omvang van de recidive. Tabel 8 geeft aan hoe de detenties uit de jaren 1996-1999 waren verdeeld over de verschillende dadertypen die eerder in dit rapport werden onderscheiden. 38% van alle detenties werd opgelegd aan incidentele daders, 62% aan veelplegers; een enorm aantal als men bedenkt dat de groep veelplegers nog geen 10% uitmaakt van de totale daderpopulatie. We zien dat de veelplegers en dan vooral de (zeer) hoogfrequente veelplegers, minder voorkomen in de langste duurcategorie.²¹ De incidentele daders krijgen juist relatief vaak een lange gevangenisstraf opgelegd. Dit heeft natuurlijk te maken met de ernst van de gepleegde delicten. De incidentele daders die tot een lange onvoorwaardelijke vrijheidsstraf werden veroordeeld, hebben een zwaarder delict gepleegd.

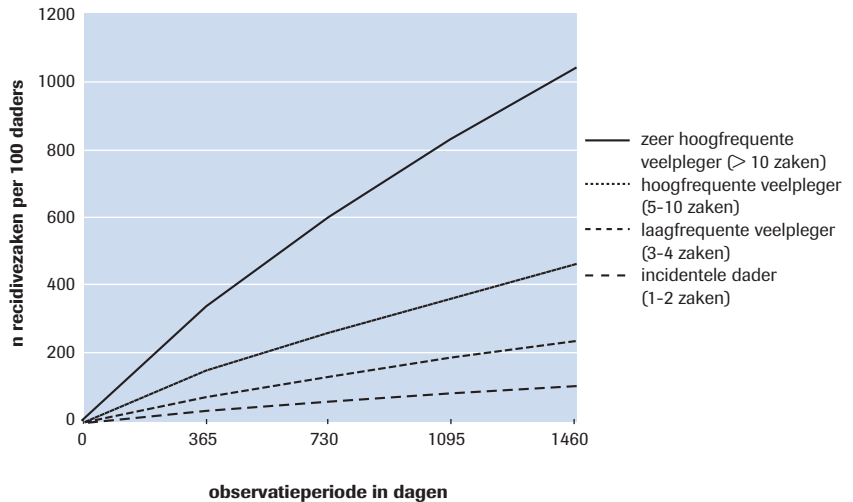
Tabel 8 Verdeling van typen dader over detenties van verschillende duur in de periode 1996-1999

Duur-categorie	Aantal verblijven	Gemiddelde duur in dagen	% incidentele daders	% laag-frequente veelplegers	% hoog-frequente veelplegers	% zeer hoog-frequente veelplegers
T/m 6 mnd	49.474	51,4	37,2	20,5	25,4	16,9
6-12 mnd	10.943	238,9	36,9	17,4	25,9	19,8
> 12 mnd	7.042	715,6	49,5	19,3	20,2	11,1
Totaal	67.459	151,1	38,4	19,9	25,0	16,7

Figuur 11 laat zien dat er aanzienlijke verschillen bestaan in het tempo waarop de verschillende typen daders recidiveren. 100 incidentele daders hebben na vier jaar 100 nieuwe justitiecontacten, 100 zeer hoogfrequente veelplegers meer dan duizend; een gemiddeld tempo van 2,6 strafzaken per dader per jaar. Op basis van deze cijfers is eenvoudig in te zien dat indien de zeer hoogfrequente daders langer zouden worden gedetineerd,

21 Het percentage zeer hoogfrequente veelplegers is in de middencategorie het hoogst. Dit komt omdat bij deze daders korte straffen soms aaneengesloten worden uitgevoerd. De vonnisduur komt daardoor niet altijd overeen met de verblijfsduur in detentie.

Figuur 11 Aantallen recidivecontacten van volwassen ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999; uitgesplitst naar aantal eerdere justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de detentie

het incapacitatie-effect aanzienlijk groter zou zijn. Hoe langer de vrijheidsstraffen, hoe meer criminaliteit wordt voorkomen en vooral bij de meest actieve daders tikt dat natuurlijk aan.

Met de gegevens uit tabel 8 en figuur 11 kan voor elk van de vier dadercategorieën worden berekend hoezeer het incapacitatie-effect zou toenemen als (een deel van) de daders langer zouden worden gedetineerd. Het voert te ver om dit hier nader uit te werken, maar we kunnen wel vermelden dat het incapacitatie-effect van de detenties uit de periode 1996-1999 meer dan twee keer zo groot zou zijn geweest als zij anders over de daders waren verdeeld. Als de lengte van de vrijheidsstraf puur zou zijn bepaald door het recidiverisico en de lange detenties dus waren voorbehouden aan de zeer hoogfrequente veelplegers, dan zou het aantal vermeden strafzaken niet 27 duizend maar ruim 58 duizend hebben bedragen.²²

Dit is geen reëel resultaat, want het zou betekenen dat de ernst van het delict niet langer bepalend is voor de lengte van de straf. Zware delicten van incidentele daders zouden hoogstens nog met een korte of middel-

²² We komen tot dit resultaat door de zeer hoogfrequente veelplegers uit de laagste duurgroep uit te wisselen met incidentele daders uit de hoogste duurgroep. Dit gebeurt in twee stappen. Eerst worden 6.263 zeer hoogfrequente veelplegers uit de laagste duurgroep geruild met even zoveel incidentele daders uit de hoogste categorie. Dan blijven er in de laagste categorie nog 2.081 zeer hoogfrequente veelplegers over. Deze ruilen hun detentie met incidentele daders uit de middengroep. Vervolgens kan op basis van de gemiddelde duur van de detenties en de gegevens in figuur 11 worden berekend welk aantal strafzaken onder de nieuwe verdeling van de detenties is vermeden. Dit alles leidt tot een totaal van 58.331 strafzaken.

lange gevangenisstraf kunnen worden afgedaan en dat is niet denkbaar. In ons strafrechtstelsel spelen ook doelen zoals vergelding, generaal preventie en het herstel van de maatschappelijke orde een belangrijke rol. Naast het recidivegevaar zal ook de ernst van het delict altijd van invloed zijn op de strafmaat.

Puur geredeneerd vanuit een veiligheidsperspectief waarin het voorkomen van vervolgcriminaliteit voorop staat, laat deze analyse echter zien dat er veel winst te behalen valt als sommige daders langer worden gedetineerd. Van de maatregelen die in het kader van het beleidstraject *Modernisering Sanctietoepassing* (MST) zijn geformuleerd, mag daarom het een en ander worden verwacht. Een van de beleidsmaatregelen voorziet in de ingebruikname van inrichtingen voor 'stelselmatige daders'. In deze inrichtingen kunnen, in aanvulling op de al bestaande inrichtingen voor de strafrechtelijke opvang van verslaafden (SOV), de meest actieve veelplegers langdurig 'uit de roulatie worden genomen' (ministerie van Justitie, 2003). Gelet op de zojuist gepresenteerde cijfers lijkt het geen twijfel dat deze maatregel de recidive in de daderpopulatie in belangrijke mate kan terugbrengen. Temeer als men bedenkt dat het aantal geregistreerde justitiecontacten in deze groep van veelplegers vermoedelijk slechts een flauwe afspiegeling vormt van het aantal werkelijk gepleegde delicten.²³ Een bijkomend voordeel van het opleggen van langere straffen aan deze groep daders is dat de verlengde periode van detentie betere mogelijkheden biedt om via het inzetten van gerichte begeleidingsprogramma's in elk geval een deel van hen te helpen om ook na de invrijheidstelling recidivevrij te blijven.

23 In zijn onderzoek onder 124 harddrugverslaafde arrestanten vond Koeter (2002) dat het aantal gepleegde vermogensdelicten volgens opgave van de respondenten zelf gemiddeld 21 keer groter was dan bleek uit de officiële politieregistratie.

4 Slot

Dit rapport is ingegaan op de strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden. Het onderzoek heeft betrekking op meer dan 53 duizend personen; gedetineerden die in de jaren 1996-1999 een of meer keren uit een penitentiaire inrichting voor volwassenen zijn uitgestroomd. Van deze groep is nagegaan welk deel na het verblijf in de penitentiaire inrichting opnieuw met justitie in aanraking is gekomen. Het onderzoek maakt deel uit van de WODC-Recidivemonitor, een project waarbij gestandaardiseerde metingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen.

De strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden is hoog, veel hoger dan onder vervolgdaders in het algemeen. Vier jaar na de detentie is ca. 66% opnieuw vervolgd wegens het plegen van enig misdrijf. In de totale populatie van volwassen daders bedraagt dit percentage 37%. Driekwart van de ex-gedetineerden heeft binnen 8 jaar een nieuw justitiecontact, in de meeste gevallen vanwege het plegen van een middelzwaar misdrijf, een delict met een wettelijke strafdreiging van 4 tot 8 jaar. Zeer ernstige recidive met delicten waarbij meer dan 8 jaar kan worden opgelegd, komt minder vaak voor.

Binnen de totale groep ex-gedetineerden doen zich grote verschillen voor in het recidiveniveau. Verschuivingen in de tijd zijn er niet veel. De beste voorspellers van latere recidive zijn: het aantal eerdere justitiecontacten (hoe groter het aantal eerdere justitiecontacten, hoe groter de kans op recidive), geslacht (mannelijke gedetineerden recidiveren vaker dan vrouwelijke) en geboorteland (het recidiverisico is het hoogst onder ex-gedetineerden geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba).

Daarnaast werden effecten gevonden voor de duur van het verblijf en het type inrichting. Langere detenties geven lagere recidivecijfers te zien en onder gedetineerden die hun detentie afsloten in een (half)open inrichting of een inrichting voor dagdetentie, is de recidive lager dan onder gedetineerden uit andere inrichtingen. Onduidelijk blijft hoe deze resultaten moeten worden verklaard. Het kan zijn dat de duur van de detentie bepalend is voor het succes en dat de regimes in de genoemde inrichtingen bijdragen tot een reductie van de recidive, maar het is ook mogelijk dat hier sprake is van een (niet gemeten) selectie-effect.

Om de effectiviteit van een bepaald detentieregime vast te kunnen stellen is onderzoek nodig met een design waarbij de recidive van de deelnemers wordt afgezet tegen de recidive in een groep ex-gedetineerden die in alle relevante opzichten vergelijkbaar zijn. Dat was in dit onderzoek niet het geval. In dit onderzoek worden de uitstroomresultaten van diverse vormen van detentie met elkaar vergeleken, maar kan niet worden uitgesloten dat er nog andere factoren aan het werk zijn die het verschil in recidive kunnen verklaren. Harde uitspraken zijn op grond van deze

resultaten dus niet mogelijk. Het onderzoek geeft hoogstens een signaal af van de mogelijke werking van bepaalde regimes. Vooral met het oog op het beleidsprogramma *Terugdringen Recidive* is het van belang dat er aanvullend onderzoek wordt gedaan met een meer gedetailleerd design, zodat vast kan komen te staan welke interventies in Nederland de beste kans van slagen hebben.²⁴

Onderzoek naar de effectiviteit van strafrechtelijke interventies richt zich doorgaans op de recidive die optreedt na de tenuitvoerlegging van de sanctie. In dit onderzoek is ook aandacht besteed aan de speciaal preventieve werking *tijdens* de uitvoering van de straf. Een detentie kan een afschrikwekkend effect hebben of – in sommige varianten – resocialiserend werken. In het ene geval vermijdt de dader het risico nogmaals te worden gedetineerd, in het andere kreeg hij mogelijkheden aangereikt zich staande te houden zonder te vervallen in crimineel gedrag. Beide effecten tekenen zich af na afloop van de straf. Tijdens de detentie is er sprake van ‘incapacitatie’; de dader wordt in zekere zin ‘uitgeschakeld’, hij is (zo goed als) niet in staat om delicten te plegen. Ook dit is een effect van de detentie en moet dus worden bestudeerd, temeer omdat er nu ‘inrichtingen voor stelselmatige daders’ in gebruik worden genomen. Deze inrichtingen zijn juist bedoeld de meest actieve daders voor geruime tijd uit te schakelen.

De omvang van het incapacitatie-effect hangt af van de duur van de opgelegde straffen. Uit een eerste, zeer ruwe schatting blijkt dat de gevangenisstraffen zoals die in de periode 1996-1999 in Nederland zijn uitgevoerd in totaal 27 duizend strafzaken hebben weten te voorkomen.²⁵ Het effect zou groter zijn geweest als de straffen anders over de daders waren verdeeld. Afgaand op de verschillen in recidivetempo die in dit onderzoek aan het licht zijn gekomen, loont het zeker de moeite om meer precies na te gaan welke winst te behalen valt als de meest actieve veelplegers langer dan gebruikelijk worden gedetineerd. Op basis van de recidivegegevens die nu beschikbaar zijn, kunnen de gevolgen van verschillende beleidsscenario's eenvoudig worden doorgerekend.²⁶

Het incapacitatie-effect van onvoorwaardelijke vrijheidstraffen kan worden berekend omdat wij over de justitiële documentatie beschikken van alle gedetineerden die in de onderzoeksperiode in Nederland

24 Zie Wartna (2005) voor een handleiding voor de evaluatie van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op het terugdringen van de recidive.

25 Het gaat hier om een ondergrens, want niet alle gevangenisstraffen konden worden meegeteld. Daarbij moet men bedenken dat ook een onbekend aantal niet-opgespoorde delicten door de detenties is voorkomen.

26 In opdracht van het WODC heeft onderzoeksbureau Ecorys/Nei een model ontwikkeld voor het uitvoeren van kosten-batenanalyses.

zijn uitgestroomd. Elke meting die in het kader van de WODC-Recidivemonitor wordt verricht, is gebaseerd op gegevens uit de OBJD, een bestand dat speciaal voor dit type onderzoek is ontwikkeld. Met de OBJD kan het verdere verloop van de strafrechtelijke carrière van elke mogelijke dadergroep op de voet worden gevolgd. Dit rapport vormt in feite het startpunt van een reeks van metingen. De recidive onder ex-gedetineerden zal vanaf nu jaarlijks in kaart worden gebracht. Elk jaar zal een nieuwe uitstroomcohort aan de onderzoeksgroep worden toegevoegd en wordt de observatieperiode van de reeds opgenomen cohorten met een jaar verlengd.

Ook in de andere sectoren van de Dienst Justitiële Inrichtingen zal deze opzet worden gehanteerd. Over de recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen en die van ex-tbs-gestelden zijn onlangs soortgelijke rapporten verschenen. Ook deze groepen zullen met jaarlijkse metingen worden gevolgd. Daarnaast zal ook het onderzoek naar de resultaten van extramuraal uitgevoerde sancties periodiek worden herhaald. Via de Recidivemonitor leert Justitie de uitstroomresultaten van alle strafrechtelijke interventies kennen. De overzichtsstudies brengen de trends die zich op nationaal niveau voordoen in beeld en verschaffen tegelijk het vergelijkingsmateriaal voor meer specifiek onderzoek naar de effectiviteit van de straffen en maatregelen die in Nederland worden opgelegd.

Summary

Recidivism following release from prison

A statistical overview of criminal recidivism of former inmates in the Netherlands

This study explores recidivism following custodial sentences imposed in the Netherlands. Despite a considerable increase in the number of places available, the Dutch prison system is finding it difficult to meet the growing demand for prison cells. Policy programmes aim at augmenting the number of community sanctions in order to reduce the need for cells. By means of the programme *Reducing Recidivism* the Ministry of Justice is working out conditions to implement 'effective interventions', interventions that help prevent former inmates from reoffending. This report deals with criminal recidivism amongst former inmates. The report maps out the outflow results for all penal institutions, divided as to type of institution and duration of stay. It also focuses on the 'incapacitation effect', the reduction of crime due to the detention of offenders. In order to provide some background to the research results, a number of these results have been compared with the results of similar measurements amongst adult offenders who were imposed criminal sanctions in 1997, not necessarily imprisonment (see Wartna, Tollenaar and Blom, 2005).

Study group

The study group comprised over 53,000 people aged 18 or older who were discharged from a penal institution at least once over the 1996-1999 period. The study investigates which part of this group has once again been arrested or reconvicted after completing detention. *Table a* sets out the research numbers as well as some background characteristics of the former prisoners involved.

Table a Background characteristics of inmates who left detention between 1996 and 1999

	number	% male	average age	% born in the NL	% frequent offender*	median duration of detention in days
1996	16.476	95.58	32.81	56.26	61.41	157.74
1997	17.749	95.84	32.62	56.21	61.34	160.43
1998	18.117	95.10	32.69	55.08	61.23	155.40
1999	17.260	92.38	32.55	54.30	60.56	143.45
Total	69.602	94.73	32.67	55.45	61.13	154.25

* Based on the number of previous convictions

There are no substantial differences in the four outflow cohorts. The group that left an institution in 1999 stands out the most considering the scores in the entire research group. The overall group is 95 percent male. More than half of all former inmates are born in the Netherlands. The former inmates clearly do not represent an average offender group. The number of 'frequent offenders' in the study groups is six times higher than average. In the overall offender population the percentage of people who have been convicted three times or more in a five years period preceding the current detention is 9.4 percent, compared with more than 61 percent in the group of former inmates (see *Table a*). In interpreting the results, the inmates' different backgrounds must be taken into account. If the rates of recidivism for a particular detention modality are lower than average, this does not necessarily mean that this modality is more effective. The difference in recidivism may also be explained by other factors.

Method

The study is part of the *WODC Recidivism Monitor*, an ongoing project in which standardised measurements are being carried out amongst a wide range of offender groups. The measurements are based on data from the Justice Documentation research and policy database (OBJD). The OBJD is an anonymous version of the justice documentation system (JDS) and contains information about crimes prosecuted by the Public Prosecutors Office. The Recidivism Monitor applies fixed criteria to assess the rate of recidivism (table b).

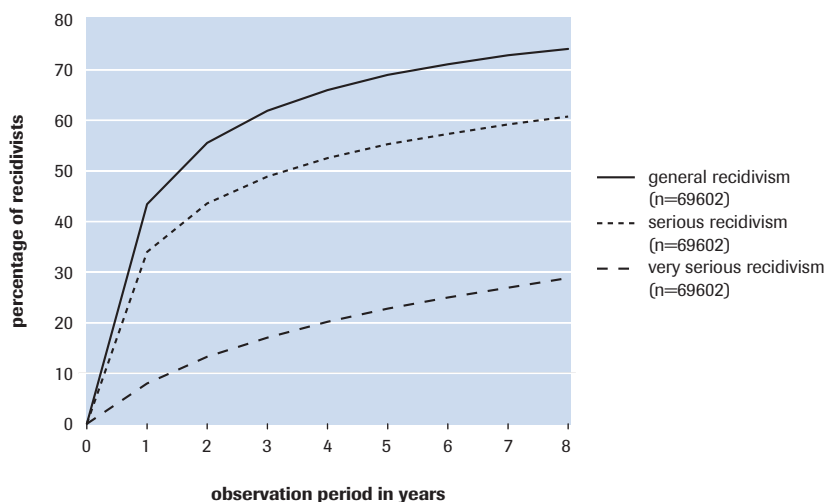
Table b Recidivism criteria within the WODC Recidivism Monitor

Criterion	Description
General recidivism	New criminal cases, regardless of the nature and seriousness of the crimes committed, with the exception of criminal cases that result in acquittal, dismissal by reason of likelihood of non-conviction, or another technical verdict or disposal
Serious recidivism	Reconviction* following a crime punishable by 4 years or more
Very serious recidivism	Reconviction* following a crime punishable by 8 years or more
Special recidivism	Reconviction* following a crime similar to the initial crime

* Including discretionary dismissals and settlements by the Public Prosecutors Office.

With these criteria, the study describes the recidivism rates for the four outflow cohorts. The period of time in which the former inmates could be followed ranged from a minimum of 5 years up to a maximum of 8 years. Since the data available were limited, the report offers no explanation as to the occurrence or absence of recidivism. It does not deal with the

Figure a Prevalence of general, serious and very serious recidivism amongst former inmates who left detention in the period 1996-1999

backgrounds or causes of reoffending but merely sets out the figures, dealing with the following aspects:

- the *prevalence* of recidivism; which part of the (sub)group has reoffended?
- the *speed* with which the person reoffended; when did he or she reoffend?
- the *frequency* of recidivism; how many times was the reoffender arrested or reconvicted following the initial case?
- The *nature* and *seriousness* of the recidivism crimes; which type of crime was committed and how was the new criminal case dealt with?
- the *magnitude* of the recidivism; what are the overall recidivism rates in the (sub)group?

Prevalence of recidivism amongst former inmates

Figure a sets out an overview of the prevalence of general, serious and very serious recidivism amongst former inmates who left an institution in the period 1996-1999. Since the differences between the cohorts appear to be minimal, only the recidivism percentages for the overall study group are given.

Recidivism rates amongst former inmates are high. Four years after dismissal from the penal institution some 66 percent has been reconvicted for a new crime, compared with 37 percent for the overall population of adult offenders. After eight years, three quarters of all former inmates have been reconvicted, mostly for committing a medium

Figure b1 Magnitude of recidivism amongst adult former inmates who left the institution in the period 1996-1999

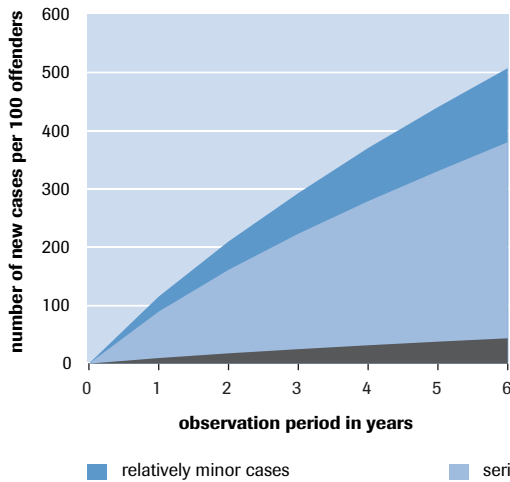
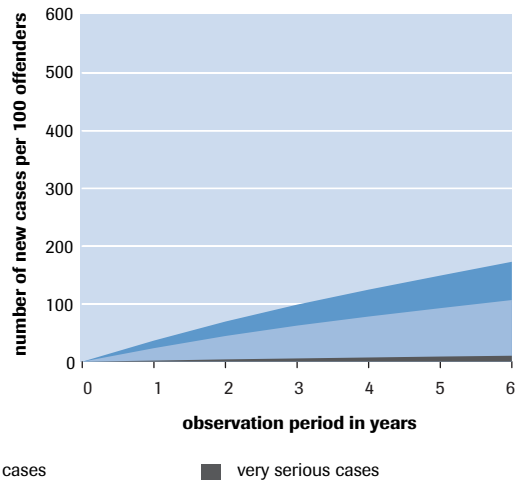

Figure b2 Magnitude of recidivism amongst adult offenders whose criminal case was settled in 1997

to serious crime, offences punishable by four to eight years. Very serious recidivism, following offences punishable by eight years or more, is less common, although the risk of this form of recidivism is almost four times as high as in the overall offender population.

Other aspects of recidivism

Within four years after leaving prison reoffending inmates were reconvicted 5.6 times on average, compared with 3.4 reconvictions in the overall adult offender population. Again, the differences between the four cohorts are small. Almost 70 percent of all the former inmate recidivism cases involved non-violent property offences, and 20 percent involved violent offences. 68 percent of all recidivism cases was settled with a new unconditional custodial sentences, compared with some 45 percent in the overall population of adult offenders. Percentages of unconditional custodial sentences were a little higher in the last two cohorts. The percentage of the other disposals (probation, community service orders, fines and discretionary dismissals) seems to have fallen slightly.

Combining the results as regards prevalence and frequency of the various forms of recidivism, we get a clear picture of the overall magnitude of recidivism amongst former inmates. *Figure b1* sets out the figures of recidivism cases that followed after the stay in the penal institution for the overall group of former inmates. *Figure b2* does the same, but for the overall group of adult offenders. The figures have been distributed as to seriousness of the offence committed, distinguishing between relatively

minor, serious and very serious offences.²⁷ In order to be able to make a sound comparison, the numbers are expressed per group of one hundred offenders.

The magnitude of recidivism amongst former inmates is much greater than amongst offenders in general. In the period up to six years after leaving the institution, each group of 100 former inmates accumulated 507 reconvictions, 380 of which were crimes punishable by four years or more and 43 punishable by eight years or more. For the entire offender population these numbers were 172, 106 and 10 respectively. Based on these results we may conclude that, calculated over a six-year period, the magnitude of recidivism amongst former inmates is estimated to be almost three times as high as amongst offenders in general. Serious recidivism rates are 3.6 higher than average and very serious recidivism rates 4.2 times higher.

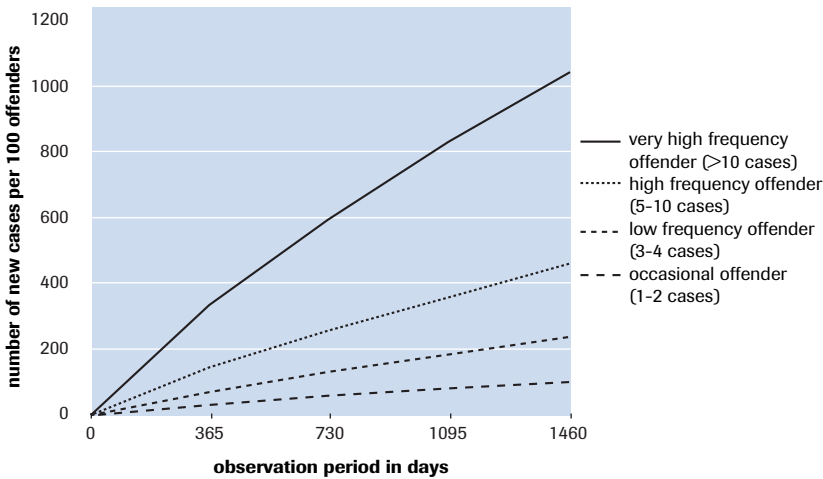
Factors related to the prevalence of recidivism

The risk of recidivism amongst former inmates is closely related to a number of factors. There are major differences in the level of recidivism within the group of former inmates. Main indicators are gender and country of birth, but the key indicator is the number of previous convictions. The more pre-detention convictions, the more likely the former inmate will reoffend after his stay in the penal institution. Male offenders reoffend more often than females. Adult former inmates born on the Netherlands Antilles or Aruba, or in Surinam reoffend more often than former inmates born in the Netherlands.

In addition to the role of these personal characteristics, some effects have been found for the duration of the detention and the type of prison. Longer detentions give lower recidivism rates, while recidivism rates amongst inmates who completed their detention in a (semi)open institution or an institution for daytime detention was lower than for inmates from other institutions. It is not clear how these results should be explained. Possibly, the term of detention determines its success while the regimes in said institutions contribute to a reduction of the actual recidivism rates. But it can also be explained by selection effects (not measured) or any other factors that may affect differences in recidivism rates. In order to establish the efficiency of a particular detention regime, research is required to compare recidivism rates of individuals with the recidivism rates of a group of former inmates that is comparable in all relevant aspects. Since this was not the case in this study, it is impossible to give firm statements based on these results.

27 This distinction is based on the maximum sentence set for the offences; see table b.

Figure c Number of recidivism cases amongst adult former inmates who left the institution between 1996-1999; set out as to number of previous convictions in a five year period preceding the prison term

Incapacitation: a preliminary effort to estimate the number of penal cases prevented by imprisonment

A study into the effectiveness of criminal interventions is usually aimed at recidivism rates that occur after the sanction has been implemented. This study also focuses on the special preventative effect *during* the execution of the punishment. During detention the offender is more or less 'incapacitated', he is (virtually) unable to commit offences. It goes without saying that the size of the incapacitation effect depends on the term of the penalties imposed. An initial and very rough estimate shows that by handing out the prison sentences executed in the period 1996-1999 the Ministry of Justice in the Netherlands has prevented a total number of 27,000 criminal cases. The effect would have been greater had the punishments been distributed differently across the various offenders. *Figure c* sets out four types of offenders and their number of recidivism cases in the period following the detention per group of 100 offenders. Persons who have been previously reconvicted more than ten times (the so-called 'very high-frequency frequent offenders') show the highest recidivism rates following detention. Depending on differences in data, it would certainly be useful to explore in more detail what number of prevented cases could be gained if the most active offenders were to be imprisoned for longer than usual. Such studies are relevant, all the more so since in addition to the institutions for the criminal detention of addicts (SOV) special institutions for 'frequent offenders' (ISD) recently have become operational in the Netherlands.

In conclusion

The size of the incapacitation effect may be estimated since OBJD has documentation available for all prisoners who left a Dutch institution in the study period. Each measurement carried out for the WODC Recidivism Monitor is based on data from the OBJD, a database developed specially for this type of research. In addition to this study into former inmates, reports have also been published about juvenile and adult offenders, 'frequent offenders', former pupils of correctional institutions for juveniles and former offenders under an entrustment order. The measurements amongst these offender groups will be carried out periodically, to keep the Justice department informed of the outflow results for all key criminal interventions.

Literatuur

Blokland, A., C. Bijleveld, P. Nieuwbeerta

Kosten en baten van de invoering van 'three strikes and you're out' in Nederland – een scenariostudie
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 45, nr. 2, pp. 178-192, 2003

Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl, B.F.M. Bakker

Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken
Den Haag, Ministerie van Justitie – WODC, 2005
Cahier nr. 2005-2

Blumstein, A., J. Cohen, J.A. Roth, C.A. Visher

Criminal careers and 'career criminals'
Washington (DC), National Academy Press, 1986

Dienst Justitiële Inrichtingen

Detentierecidive. Opnieuw ingesloten in een penitentiaire inrichting na ontslag uit detentie
Den Haag, Dienst Justitiële Inrichtingen, 2003

Dienst Justitiële Inrichtingen

Jaarverslag 2003
Den Haag, Dienst Justitiële Inrichtingen, 2004

Heide, W. van der, A.Th.J. Eggen (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 2001 – Ontwikkelingen en samenhang
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2003
Onderzoek en beleid, nr. 211

Janssen, J.H.L.J.

Laat maar zitten – Een exploratief onderzoek naar de werking van de korte vrijheidsstraf
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2000

Koeter, M.W.J., G.C. Luhrman

Vroeghulp aan verslaafden II
Amsterdam, AIAR-reeks nr. 8, 2002

Klein, J.P. en M.L. Moeschberger

Survival analysis: techniques for censored en truncated data
New York, Springer Verlag, 1997

Lloyd, C., G. Mair, M. Hough

Explaining reconviction rates: a critical analysis
London, HMSO, 1994

MacKenzie, Doris Layton

Reducing the criminal activities of known offenders and delinquents: crime prevention in the court and corrections. In: Lawrence W. Sherman (red.), Evidence-based crime prevention
New York, Routledge, 2002, p. 330-404

McGuire, J. (red.)

Offender Rehabilitation and Treatment – Effective Programmes and Policies to Reduce Re-offending
Chichester, John Wiley, 2001

Mertens, N., M. Grapendaal, B.J.W. Docter-Schamhardt

Meisjescriminaliteit in Nederland

Den Haag, Ministerie van Justitie – WODC, 1998

Onderzoek en Beleid, nr. 169

Nijboer, J.A.

Delinquentie en dwang – ontwikkeling van delinquent gedrag bij leerlingen van het voortgezet onderwijs

Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, 1997

Piquero, A.R., D.P. Farrington, A. Blumstein

The criminal career paradigm. In: Michael Tonry (red.) Crime & Justice

Chicago, University of Chicago, 2003

Smith, P., C. Goggin, P. Gendreau

The effects of prison sentences and intermediate sanctions on recidivism – general effects and individual differences

Ottawa, Minister of Public Safety and Emergency Preparedness in Canada

(www.psepc-sppcc.gc.ca/publications)

Versantvoort, M.C., A.C.M. Verster, J. Jannink, L.G.J.M. van den Broek,

F. van Zutphen, P.A. Donker van Heel

Kosten en baten van justitiële interventies. Ontwikkeling van een analyse- en rekenmodel

Rotterdam, Ecorys, 2005

Wartna, B.S.J.

Evaluatie van daderprogramma's – Een wegwijzer voor onderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op het terugdringen van recidive

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Wartna, B.S.J., M. Blom, N. Tollenaar

De WODC-Recidivemonitor

Den Haag, WODC, 2004 (www.wodc.nl/Cijfers/Recidivemonitor)

Wartna, B.S.J., S. el Harbachi, L.M. van der Knaap

Buiten behandeling – Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-tbs-gestelden

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Onderzoek en beleid, nr. 230

Wartna, B.S.J., S. el Harbachi, A.M. van der Laan

Jong vast Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Onderzoek en beleid, nr. 229

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar

Bekenden van Justitie – Een verkennend onderzoek naar de 'veelplegers' in de populatie van vervolgde daders

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2004

Onderzoek en beleid, nr. 216

Wartna B.S.J., N. Tollenaar, M. Blom

Recidive 1997 – Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van daders vervolgd in 1997

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Onderzoek en beleid, nr. 227

Bijlage 1

Begeleidingscommissie

Voorzitter

Dhr. prof. dr. J.P.S. Fiselier, universitair hoofddocent Katholieke Universiteit Nijmegen en bijzonder hoogleraar Penologie, Rijksuniversiteit Groningen.

Leden

Dhr. dr. S. Bogaerts, hoofd afdeling Criminaliteitspreventie, Slachtofferzorg, Jeugdbescherming en Sanctietoepassing, WODC.

Dhr. prof. dr. P.G.M. van der Heijden, hoogleraar Statistiek, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht.

Dhr. dr. M.M. Kommer, plaatsvervangend directeur Directie Algemene Justitiële Strategie, Ministerie van Justitie.

Dhr. dr. K.E. Swierstra, senior beleidsadviseur directie Sanctie- en Preventiebeleid, Ministerie van Justitie.

Dhr. drs. J.J.L.M. Verhagen, hoofd afdeling Informatieanalyse en Documentatie, Dienst Justitiële Inrichtingen; vervangen door dhr. P.L. Linckens, medewerker onderzoek en informatieanalyse, Dienst Justitiële Inrichtingen.

Dhr. drs. C. Wiebrens, beleidsadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie.

Dhr. drs. G.J. Terlouw, beleidsmedewerker afdeling ontwikkeling, directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Justitie.

Bijlage 2

De WODC-Recidivemonitor

De WODC-Recidivemonitor is een langlopend onderzoeksproject waarin gestandaardiseerde recidivemetingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Met dit project krijgt Justitie beter zicht op de uitstroomresultaten van strafrechtelijke interventies en op het verloop van criminele carrières, zowel bij jeugdige als bij volwassen daders. De metingen in het kader van de Recidivemonitor verlopen steeds op dezelfde manier. De uitkomsten van het onderzoek zijn hierdoor onderling vergelijkbaar. Sommige metingen worden op gezette tijden herhaald, zodat van de belangrijkste dadergroepen ook het verdere verloop van hun strafrechtelijke carrière op de voet kan worden gevolgd.

De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie

De gegevens voor het onderzoek zijn afkomstig uit de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD), een database die speciaal met het oog op de Recidivemonitor is ontwikkeld. De OBJD is een versleutelde, geanonimiseerde kopie van het JDS, het officiële justitiële documentatiesysteem dat wordt beheerd door de Centrale Justitiële Documentatiedienst (CJD) in Almelo.

Het JDS geeft voor alle (rechts-)personen die met de Nederlandse justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan.

Elke 3 maanden wordt de OBJD ververst met de meest recente gegevens uit het JDS. Een belangrijk verschil met het JDS is dat de gegevens in de OBJD niet verjaren; zij blijven voor onderzoek beschikbaar. Voorwaarde voor opname in het JDS is dat de persoon na 1996 nog in aanraking is gekomen met Justitie. Is dat niet zo, dan kan het zijn dat de zaken van een verdachte nog niet in het systeem zijn ingevoerd en dus ook niet in de OBJD te vinden zijn.

Centrale Justitiële Documentatie

Het JDS bevat documentatie over bijna 2,5 miljoen personen en bijna 8 miljoen strafzaken. Het gegevensbestand is ontstaan in het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw. Tot die tijd werd alle informatie over de vervolgte delicten en de afdoeningen door de arrondissementsparketten bijgehouden op kaarten. Deze werden naar de CJD gestuurd, alwaar de gegevens van de niet-verjaarde zaken werden gefotografeerd en op een 'image' kwamen te staan. Wanneer er nu een melding binnenkomt over een persoon, wordt eerst bekeken of deze nog zaken op een image heeft staan. Is dat het geval, dan worden deze oude zaken ingevoerd in het JDS.

Tegenwoordig worden nieuwe strafzaken rechtstreeks aan het JDS toegevoegd vanuit COMPAS, het administratiesysteem van de parketten. Maar de geautomatiseerde aanvoer kwam niet overal tegelijk tot stand. Het laatste arrondissement kreeg in 1996 een aansluiting op het JDS. Dit betekent dat het JDS (en dus

ook de OBJD) alleen compleet is voor personen die na 1996 nog met Justitie in aanraking zijn gekomen. Hiermee dient bij onderzoek rekening te worden gehouden. Personen die na 1996 niet met Justitie in aanraking zijn gekomen, kunnen nog oude zaken op image hebben. Deze zaken dienen eerst te worden ingevoerd. Pas na de daarop volgende verversing van de OBJD is het beeld van hun strafrechtelijke carrière compleet.

Onderzoek naar specifieke interventies of dadergroepen

De OBJD bevat alleen globale afdoeningsgegevens. Het soort straf of maatregel is opgenomen en de hoogte of duur ervan. Maar welk specifiek leerproject men volgde of in welke inrichting de detentie werd doorgebracht, wordt bijvoorbeeld niet vermeld. Bij onderzoek naar interventies waarover in de OBJD geen informatie wordt bijgehouden, kunnen de gegevens van de daders niet rechtstreeks uit de database worden gehaald en is een tussenstap nodig via de CJD. Deze levert op aanvraag de versleutelde nummers aan waaronder de betrokken personen in de OBJD te vinden zijn. Om dit kunnen doen, moeten van elke persoon in de onderzoeksgroep de volgende gegevens beschikbaar zijn:

- respondentnummer, indien beschikbaar het vip-nummer;
- personalia: achternaam, tussenvoegsels en volledige voornamen;
- geboortedatum, -plaats en -land;
- parketnummer strafzaak in eerste aanleg (incl. arrondissementcode);
- begin- en einddatum van de opgelegde straf of maatregel.

Op basis van de persoonsgegevens zoekt de CJD naar de juiste versleutelde nummers. Zijn deze eenmaal bekend, dan kunnen alle relevante zaak-, delict- en afdoeningsgegevens uit de OBJD worden geëxtraheerd. Omdat met deze procedure de anonimiteit van de respondenten wordt opgeheven, is voor dit type onderzoek toestemming nodig van de minister van Justitie. Per onderzoek moet worden vastgesteld of de recidive wordt berekend vanaf de datum dat de sanctie begint of vanaf de datum dat de sanctie eindigt.

Verwerking van de ruwe onderzoeksgegevens

De gegevens uit de OBJD zijn niet direct geschikt voor analyse, maar moeten eerst worden bewerkt. Dat gebeurt in een aantal stappen:

- 1 indelen van de ruwe informatie in vaste rubrieken;
- 2 samenvatten van de delictinformatie;
- 3 verwerken van de afdoeningsgegevens;
- 4 vaststellen van het tijdstip van de strafzaken.

Ad 1) De meeste velden in de OBJD bevatten stukken tekst. Om een zinvolle indeling van de informatie mogelijk te maken, dienen deze strings eerst te worden omgezet naar waarden op numerieke variabelen. Daarvoor is een reeks programma's ontwikkeld.

Ad 2) De informatie over de gepleegde delicten wordt in de OBJD vastgelegd in termen van de overtreden wetsartikelen. Elk strafbaar feit bestaat uit maximaal 5 wetsartikelen. Het aantal feiten per zaak is ongelimiteerd. De eerste stap in het verwerken van de delictinformatie is het toekennen van de strafdreiging aan elk feit. Dit is de maximale straf die voor een bepaald type delict kan worden opgelegd. Wanneer per feit meer wetsartikelen genoemd worden, wordt de strafdreiging van het hoogst bedreigde artikel toegekend. Indien sprake is van een 'strafbare poging tot (uitlokking van) een misdrijf' dan wel een 'strafbare voorbereiding' of 'medeplichtigheid', wordt de strafdreiging conform het wetboek van strafrecht gecorrigeerd.

Naast een strafdreiging wordt aan elk feit of artikelcombinatie ook een zogenaamde 'cbs-code' toegekend. Dit is de code die door het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gebruikt om delicten te classificeren. Op basis van deze code kunnen de strafbare feiten op verschillende manieren worden ingedeeld. Zijn de strafdreiging en de delictcode aan de feiten gekoppeld, dan worden per zaak de 5 feiten met de hoogste strafdreiging geselecteerd. Bij elke zaak kunnen dus verschillende soorten delicten voorkomen, één daarvan is het zwaarst bedreigde feit.

Ad 3) Strafzaken kunnen op uiteenlopende manieren worden afgedaan. Binnen een zaak kan sprake zijn van meer dan één vonnisonderdeel, aan het aantal onderdelen is geen maximum verbonden. Ook de afdoeningsinformatie wordt per zaak samengevat. Dit gebeurt op 2 manieren. Op de eerste plaats wordt voor iedere zaak nagegaan of er sprake was van een bepaald type afdoening. Daarnaast wordt de afdoening van elke zaak ingedeeld in één van de volgende hoofdcategorieën: vrijheidsbeperkende maatregelen, onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, boetes, transacties en beleidssepots (zie ook bijlage 3). Door deze aanpak houden we zicht op het voorkomen van combinaties van vonnisonderdelen, maar kennen we ook de belangrijkste straf die in een zaak is opgelegd. Naast het soort afdoening wordt natuurlijk ook de hoogte of de duur van de straf bijgehouden.

Ad 4) Nadat de delict- en afdoeningsgegevens zijn samengevat, wordt per persoon de volgorde van de strafzaken bepaald. We doen dit aan de hand van het inschrijfjaar van de strafzaak. De OBJD bevat weliswaar ook pleeg- en beslisdata, maar deze vormen geen goed alternatief. Pleegdata zijn alleen beschikbaar voor delicten ingeschreven na 1996 en beslisdata worden te zeer beïnvloed door de behandelduur van de strafzaken. Uitgaan van het inschrijfjaar heeft echter ook nadelen. Als een persoon meer dan 1 strafzaak binnen één jaar heeft, is dit gegeven niet onderscheidend genoeg. Om het tijdstip van de strafzaken nauwkeuriger te kunnen bepalen zal op termijn ook de maand van inschrijving in het JDS worden opgenomen. Tot die tijd schatten we de inschrijfmaand. Tussen de eventuele pleeg- en de beslisdatum van een zaak, maar binnen het aangegeven inschrijfjaar, wordt at random een inschrijfmaand gekozen. Deze geschatte datum vormt de basis voor verdere analyses.

De operationele definitie van recidive

De keuze voor de OBJD als bron van onderzoeksgegevens impliceert dat met de Recidivemonitor alleen de criminaliteit die het Openbaar Ministerie te verwerken krijgt, in kaart wordt gebracht. Over de criminaliteit die niet wordt opgespoord en vervolgd, worden geen uitspraken gedaan. Ook de delicten die door de kantonrechter worden afgedaan, laten we buiten beschouwing. Dit deel van de geregistreerde criminaliteit, de ‘overtredingen’, bestaat voor bijna 90% uit verkeersdelicten waarvan ruim 60% snelheidsovertredingen. Van alle zaken die handelen om misdrijven, nemen we zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak niet mee. Zaken die gevoegd zijn bij een andere zaak wel, evenals die strafzaken die door het OM worden afgedaan met een transactie of een beleidssepot.

Geldige afdoeningen

De WODC-Recidivemonitor baseert haar metingen op het vóórkomen van nieuwe strafzaken. Niet alle strafzaken worden meegenomen; het gaat om justitiecontacten met een ‘geldige’ afdoening. Hier volgt een volledige opsomming van de strafzaken die bij het bepalen van de recidive niet respectievelijk wel meetellen.

Strafzaken die niet meetellen

- 1 Kantongerechtszaken: dit zijn zaken waarbij alle feiten onder de competentie van de kantonrechter vallen;
- 2 Zaken eindigend in overdracht naar een ander parket;
- 3 Zaken eindigend in een technisch sepot of andere technische uitspraak Deze laatste categorie betreft rechtbankzaken waarbij geen schuldigverklaring is uitgesproken. Als grond voor zowel het technische sepot door het OM of de technische uitspraak door de rechter, kan worden aangevoerd:

a ontslag rechtsvervolging, feit strafbaar	i onrechtmatig verkregen bewijs
b ontslag rechtsvervolging, feit niet strafbaar	j burgerlijk rechter niet bevoegd
c dagvaarding nietig	k dader niet strafbaar
d dagvaarding HB nietig	l feit niet strafbaar
e oproeping HB nietig	m geen wettig bewijs
f aanhouding bepaalde tijd	n OM niet-ontvankelijk
g aanhouding onbepaalde tijd	o niet-ontvankelijk
h rechter niet bevoegd	p ten onrechte als verdachte vermeld
- 4 Zaken eindigend in algehele vrijspraak; dit zijn zaken waarbij voor alle feiten vrijspraak volgt;
- 5 Zaken eindigend in: ‘sepot: gevoegd niet-Compas zaak /dubbel geregistreerde zaak’.

Strafzaken die wel meetellen

- 1 Zaken die nog niet zijn afgedaan;
- 2 Zaken die (door het OM) werden gevoegd ('ad info', 'ter berechting' of 'ter terechtzitting');
- 3 Zaken die door het OM werden afgedaan met een transactie;
- 4 Zaken die door het OM werden afgedaan met een beleidssepot. Tot de gronden van een beleidssepot behoren:

a anders dan strafrechtelijk ingrijpen	o leidinggever vervolgd
b beperkte kring	p maatschappelijk belangenconflict
c civiel en administratief recht	q benadeelde medeschuldig
d civielrechtelijke jeugdmaatregel	r onvoldoende met nationaal belang
e dienstverlening	s oud feit
f door feit of gevolgen getroffen	t recente bestraffing
g gering aandeel in feit	u rechtspersoon wordt vervolgd
h gering feit	v reclasseringsbelang
i geringe strafwaardigheid feit	w strafrechtelijke jeugdmaatregel
j gewijzigde omstandigheden	x T.B.S.
k gezondheidstoestand	y verdachte onvindbaar
l krijgstuuchtelijk afgedaan	z verhouding tot benadeelde geregeld
m landsbelang	aa vervolging in strijd belang benadeelde
n leeftijd	bb wetswijziging
- 5 Zaken die eindigden in de volgende rechterlijke afdoeningen:

a alleen aanvullend straf- onderdeel	m Levenslange gevangenisstraf
b boete	n overig volwassen vrijheidstraf
c storting waarborgfonds,	o taakstraf
d schadevergoeding	p overig taakstraf
e geldstrafcombinatie	q maatregel (vrijheidsbeperkend)
f overig geldstraf	r combinaties met maatregelen
g jeugdetentie	s berisping
h arrest	t overig berisping
i tuchtschool	u geen maatregel of straf
j gevangenisstraf	v schuldig zonder oplegging van straf of maatregel (szovsm)
k hechtenis	
l militaire detentie	w overig szovsm

Vooral in onderzoek met een korte observatieperiode kan het voorkomen dat een aantal strafzaken dat reeds in de OBDJ is opgenomen, nog niet is afgedaan. Deze zaken worden toch meegenomen in de berekeningen van de recidive, omdat de ervaring leert dat 9 van de 10 zaken die onder de aandacht van het OM worden gebracht, een 'geldige' afdoening opleveren.

Recidivecriteria

Bij het vaststellen van de recidive worden 5 vaste criteria gehanteerd. In tabel 1 worden de criteria omschreven. De eerste 3 – algemene, ernstige en zeer ernstige recidive – verschillen onderling alleen wat betreft de ernst van de vervolgte delicten. Zij hebben altijd, dat wil zeggen in elke onderzoeksgroep, dezelfde betekenis. Dit geldt niet voor speciale en specifieke recidive. De betekenis van deze criteria hangt af van de aard van de uitgangszaak, dat is de zaak op grond waarvan iemand in de betreffende onderzoeksgroep is opgenomen. Onder verkeersdelinquenten bijvoorbeeld, is speciale recidive een nieuw justitiecontact vanwege een verkeersdelict. Bij zedendelinquenten is er sprake van speciale recidive wanneer zij opnieuw worden vervolgd voor een zedendelict.

Tabel 1 Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer
Speciale recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. hetzelfde soort delict als in de uitgangszaak
Specifieke recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. overtreding van het hetzelfde wetsartikel als in de uitgangszaak

* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

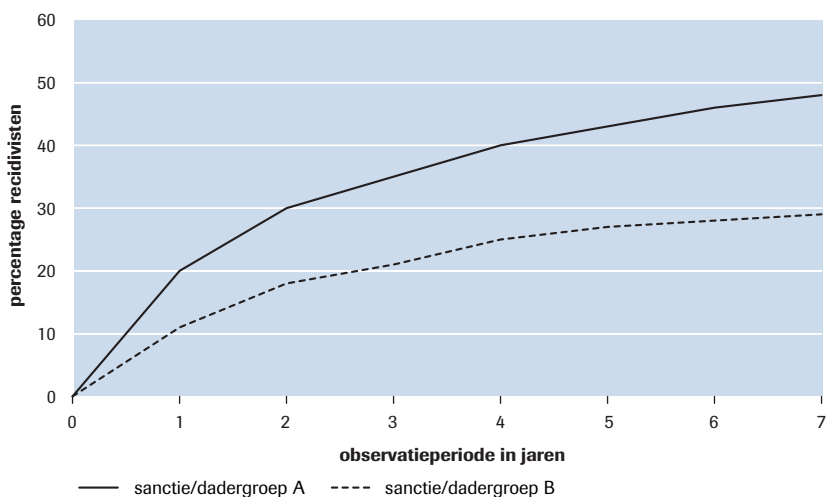
Welke analyses vinden plaats?

Aan de hand van bovenstaande criteria wordt de recidive in een onderzoeksgroep beschreven. We onderscheiden daarbij de volgende facetten:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangszaak opgebouwd?
- de *aard* en *ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?
- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

Voor het vaststellen van de *prevalentie* en *snellheid* van de recidive wordt gebruikgemaakt van survivalanalyse, een techniek die rekening houdt met verschillen in de tijd dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. Voor elk van de criteria wordt berekend welk percentage van de onderzoeksgroep opnieuw in aanraking is gekomen met justitie. Dat doen we niet over één vaste periode ('Na 2 jaar bedraagt het percentage algemene recidive 50%'), maar voor elke periode waar observaties van bestaan. Voor elk jaar volgend op de uitgangszaak wordt becijferd welk deel van de onderzoeksgroep inmiddels heeft gerecidiveerd (zie figuur 1).

Figuur 1 Prevalentie van algemene recidive in twee dadergroepen

De *frequentie* van de recidive wordt berekend over de recidivisten in een groep en wordt uitgedrukt in het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten dat zij sinds de uitgangszaak hebben opgebouwd. Voor elk jaar wordt dus het aantal recidivecontacten gedeeld door het aantal personen dat dan toe heeft gerecidiveerd. De *aard* van de recidive wordt beschreven aan de hand van de typen delicten die zijn gepleegd. Voor elk groep wordt een tabel samengesteld met percentages van de voorkomende delictsoorten (zie bijlage 4). De *ernst* van de recidivecontacten wordt in beeld gebracht door na te gaan in welke hoofdcategorieën van sancties (zie bijlage 3) de nieuwe strafzaken zijn afgedaan.²⁸ De totale *omvang* van de recidive, ten slotte, wordt uitgebeeld zoals in figuur 2. De lijnen in de figuur geven aan hoeveel recidivecontacten er in de loop der jaren in de gehele groep zijn opgebouwd vanwege het plegen van relatief lichte, ernstige en zeer ernstige criminaliteit. Om een vergelijking met uitkom-

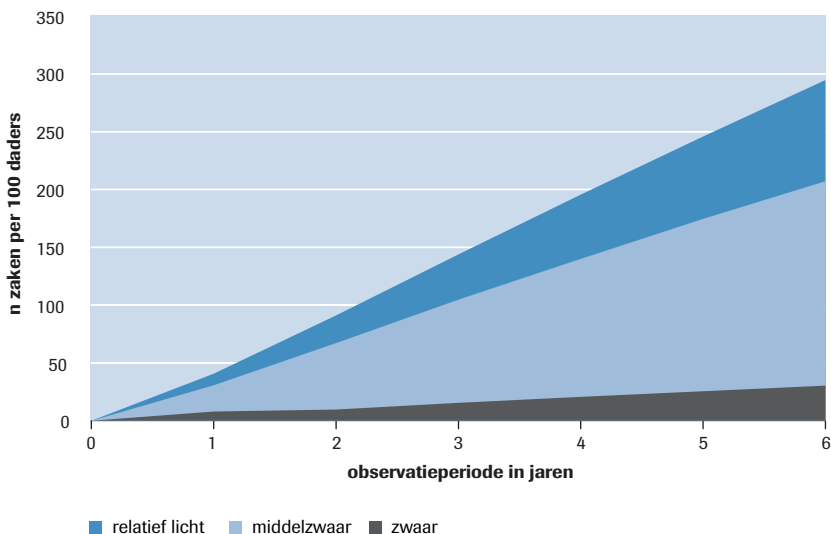
²⁸ Bij deze analyse worden de zaken die nog niet zijn afgedaan buiten beschouwing gelaten. Zaken die eindigen in een voeging, krijgen de afdoening van de zaak waarbij zij werden gevoegd.

sten van ander onderzoek mogelijk te maken, worden de aantallen steeds berekend over groepen van 100 personen.

Aanvullende analyses

Het percentage recidivisten, het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten, het type en de afdoening van de recidivedelicten zijn beschrijvende statistieken die een beeld geven van de aard en omvang van de recidive in een groep. Waar mogelijk wordt echter ook onderzocht welke factoren van invloed zijn op het voorzetten van de strafrechtelijke carrière. Om deze aanvullende analyses te kunnen doen zijn extra gegevens nodig: achtergrondkenmerken van de respondenten, diagnostische gegevens, gegevens over het verloop van de betreffende interventie of over de omstandigheden waarin de justitiabelen na de tenuitvoerlegging van de sanctie terecht zijn gekomen. Zijn dergelijke gegevens beschikbaar, dan worden ze gekoppeld aan de informatie uit de OBJD en kunnen we de verbanden tussen de diverse grootheden bestuderen. Bijlage 4 geeft voor enkele achtergrondkenmerken een indeling die bij de analyses kan worden gebruikt. Technieken die in het kader van de Recidivemonitor worden toegepast, zijn onder meer survivalanalyse, Cox regressie en poissonregressie.

Figuur 2 Aantal nieuwe justitiecontacten; naar ernst van de gepleegde delicten

Survivalanalyse is bedoeld om de duur tot aan een eventuele gebeurtenis te meten, in ons geval de duur tot aan een eventuele recidive. Het voordeel van survivalanalyse is dat de techniek rekening houdt met verschillen in

de lengte van de periode dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. De kans op recidive wordt niet eenmalig vastgesteld (bijvoorbeeld alleen na 2 jaar), maar op elk moment tussen de start en het einde van de totale observatietermijn. De proportie recidivisten wordt steeds berekend op grond van het aantal personen dat op dat moment beschikbaar is. Een persoon telt dus alleen mee in de kansberekening zolang hij kon worden gevolgd.

Cox regressie is een survivalmodel waarmee ook het effect van achtergrondkenmerken op de recidivekans kan worden geschat. De kenmerken kunnen zowel categorische als continue variabelen zijn. Met behulp van Cox regressie kan worden vastgesteld hoe achtergrondkenmerken zoals sekse, geboorteland en het aantal eerdere justitiecontacten samenhangen met de kans op recidive. Het effect wordt uitgedrukt in een coëfficiënt, de exponent bèta (e^{β}). De hoogte van deze coëfficiënt geeft de sterkte van het verband aan.

Voor de analyses van de recidivefrequentie wordt gebruikgemaakt van *poissonregressie*. Waar lineaire regressie bedoeld is voor continue variabelen, wordt poissonregressie toegepast in situaties waarin de afhankelijke variabele een discrete variabele is die aangeeft hoe vaak een gebeurtenis, in ons geval het voorkomen van recidive, heeft plaatsgevonden. Het softwarepakket SPSS bevat slechts beperkte mogelijkheden voor het toepassen van poissonregressie. In het pakket STATA zijn meer varianten opgenomen.

Bijlage 3

Indeling van strafrechtelijke afdoeningen

Onderzoek in het kader van de WODC-Recidivemonitor vindt plaats op basis van gegevens uit de OBJD, een geanonimiseerde kopie van het Justitiële Documentatiesysteem (JDS). De afdoeningen van de strafbare feiten die het JDS registreert, kunnen worden ingedeeld in negen categorieën. Binnen deze categorieën komen afdoeningen voor jeugdigen en volwassenen voor. Strafzaken kunnen worden afgedaan met meer dan één 'vonnisonderdeel'. In de Recidivemonitor wordt per zaak bijgehouden van welke vonnisonderdelen sprake is. We houden dus zicht op combinaties van afdoeningen. Daarnaast wordt de afdoening van elke strafzaak echter ook ingedeeld in één van de negen hoofdcategorieën. Het vonnisonderdeel in de categorie met het laagste nummer is daarbij bepalend. Een zaak waarin zowel een boete als een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd, wordt dus bijvoorbeeld ingedeeld bij de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de afdoeningen die in de OBJD zijn opgenomen over de periode 1997-2004.

1 Vrijheidsbeperkende maatregelen

plaatsing in een inrichting voor jeugdigen – terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging – plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis – plaatsing in een inrichting voor de opvang van verslaafden – terbeschikkingstelling met voorwaarden – terbeschikkingstelling van de regering – terbeschikkingstelling zonder bevel tot verpleging – plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling – jeugdterbeschikkingstelling met bevel tot verpleging
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

2 Onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen

gevangenisstraf – jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie – plaatsing in een tuchtschool – arrest – levenslange gevangenisstraf
nader onderscheid mogelijk naar: duur

3 Taakstraffen

werkstraf – onbetaalde arbeid ten algemene nutte – leerstraf – leerproject
nader onderscheid mogelijk naar: duur

4 Voorwaardelijke vrijheidsstraffen

gevangenisstraf – jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie – plaatsing in een tuchtschool – arrest
nader onderscheid mogelijk naar: duur, modaliteit (met of zonder bijz. voorw.) en soort voorwaarden

5 Geldboetes

nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en modaliteit (voorwaardelijk en onvoorwaardelijk)

6 Transacties

geldsom – ATAN – werkstraf – afstand – vergoeding schade – leerproject – voorw. tot presteren – leerstraf – opvolgen aanwijzingen instantie – ontneming voordeel – arbeid schadeherstel – uitlevering voorwerp – ontneming. voordeel/36WED – waarborgsom
nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en duur

7 Beleidssepot/szovsm

oud feit – recente bestraffing – berisping – gering feit – verhouding tot benadeelde geregeld – gering aandeel in feit – gezondheidstoestand – gewijzigde omstandigheden – ander dan strafrechtelijk ingrijpen – door feit/gevolgen getroffen – medeschuld van benadeelde – onvoldoende nationaal belang – beperkte kring – verdachte onvindbaar – rechtspersoon wordt vervolgd – reclaseringsbelang – geringe strafwaardigheid feit – dienstverlening – leeftijd – civiel en administratief recht – vervolging in strijd van benadeelde – civiele jeugdmaatregel – leidinggevende vervolgd – wetswijziging – niet vervolgd – maatschappelijk belangenconflict – strafrechtelijke jeugdmaatregel - T.B.S. – ter verjaring opgelegd – verjaard – landsbelang – krijgstuuchtelijk afgedaan – schuldigverklaring zonder oplegging van straf – schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

8 Bijkomende straffen/maatregelen

ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen – maatregel van schadevergoeding – toewijzing van de civiele vordering – terug-gave in beslag genomen goederen – ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel – ter beschikking rechthebbende tot 3 maanden na onherroepelijkheidsdatum vonnis – gehele stillegging van de onderneming – ontzetting uit het recht bepaalde beroepen uit te oefenen – ontzetting beklede ambt – verrichten van hetgeen wederrechtelijk nagelaten is – openbaarmaking rechterlijke uitspraak – storting in het waarborgfonds – gehele ontzegging van bepaalde rechten – opleggen van het verrichten van prestaties tot goedmaken – oplegging tenietdoening wederrechtelijke verrichtingen – gedeeltelijke stillegging van de onderneming – gehele ontzegging van bepaalde bevoegdheden
nader onderscheid mogelijk naar: duur, hoogte en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

9 Technische uitspraken/afdoeningen

vrijspraak – niet-ontvankelijkverklaring van de benadeelde partij – gedeeltelijke toewijzing van de civiele vordering – Openbaar Ministerie niet ontvankelijk – gedeeltelijke toewijzing vordering benadeelde partij – afwijzing van de civiele vordering – ontslag van rechtsvervolging (niet strafbaar) – gedeeltelijke niet-ontvankelijkverklaring benadeelde partij – ontslag van rechtsvervolging (strafbaar) – dagvaarding nietig – rechter niet bevoegd – afwijzing vordering tenuitvoerlegging – zaak beëindigd verklaard – aanhouding voor onbepaalde tijd – verlenging van de proeftijd – rechter niet in staat m.b.t. beslag – aanhouding voor bepaalde tijd – dagvaarding hoger beroep nietig – omzetting onbetaalde arbeid naar vrijheidsstraf – geen wettig bewijs – gevoegd niet-Compas zaak / dubbel geregistreerde zaak – niet ontvankelijk – feit niet strafbaar – dader niet strafbaar – sociale verzekeringsfraude; niet strafrechtelijk – onrechtmatig verkregen bewijs – burgerlijke rechter niet bevoegd – ten onrechte als verdachte vermeld

Bijlage 4

Indeling van misdrijven naar aard en ernst

In deze bijlage vindt men een overzicht van de strafdreiging voor de meest voorkomende wetsartikelen die in de OBJD zijn geregistreerd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen lichte, middelzware en zware criminaliteit. In de categorie 'lichte criminaliteit' vallen feiten met een wettelijke strafdreiging van minder dan 4 jaar (1.460 dagen). In de categorie 'middelzware criminaliteit' vallen alle feiten met een strafdreiging van 4 tot 8 jaar (2.920 dagen).²⁹ Feiten met een strafdreiging van 8 jaar of meer vallen in de categorie 'zware criminaliteit'.

Wanneer uit de feitinformatie in de OBJD niet duidelijk blijkt welke strafdreiging van toepassing is, wordt de laagste strafdreiging gekozen. Op het overtreden van artikel 2 lid 1 sub b van de Opiumwet bijvoorbeeld, staat hoogstens 6 maanden hechtenis. Wanneer er echter sprake is van opzet, is de maximale strafdreiging 8 jaar. In de OBJD wordt niet altijd geregistreerd of er sprake was van opzet. In die gevallen wordt dus de laagste strafdreiging gekozen.

Tabel 1 Relatief lichte criminaliteit (strafdreiging in dagen minder dan 4 jaar)

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	2/1	180	drugs	harddrugs - bezit/handel/smokkel
OW	3/1	30	drugs	softdrugs - bezit/handel
SR	138/1	180	agressie	huisvredebreuk
SR	180	365	agressie	wederspanningheid
SR	184/1	90	overig	niet voldoen aan ambtelijk bevel
SR	239/1	90	zeden	schennis van de eerbaarheid
SR	266/1+ 267/2	120	agressie	eenvoudige belediging onder verzwarende omstandigheden
SR	300/1	730	agressie	eenvoudige mishandeling
SR	350/1	730	agressie	vernietiging/beschadiging
SR	417BIS /1/A	365	vermogen geen geweld	schuldheiling
WVW94	6	365	verkeer	dood of zwaar lichamelijk letsel
WVW94	7/1/A	90	verkeer	doorrijden na een ongeval
WVW94	8	90	verkeer	besturen onder invloed
WVW94	163/2	1.095	verkeer	ademanalyse
WVW94	164/1	90	verkeer	onder zich houden rijbewijs door ambtenaar OM
WWM	13/1	90	overig	verbod wapens categorie I
WWM	26/1	90	overig	verbod voorhanden hebben wapens of munitie categorieën II en III

29 Ook feiten met een strafdreiging van minder dan 4 jaar, maar waarvoor een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven vallen in deze categorie. Artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering geeft een overzicht van de desbetreffende feiten.

Tabel 2 Middelzware criminaliteit (strafdreiging in dagen 4 tot 8 jaar)*

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	3/B + 11/2	730	drugs	softdrugs - handel/bezit/ vervaardigen (met opzet)
SR	140/1	2.190	drugs	deelneming aan misdadige organisatie
SR	141/1	1.640	agressie	gezamenlijke openlijke geweldpleging
SR	141/1 +141/2/1	2.190	agressie	gez. openlijke geweldpl. met lichamenlijk letsel of vernieling
SR	225	2.190	vermogen geen geweld	valsheid in geschrifte
SR	231/2	1.460	vermogen geen geweld	valse reispas
SR	247/1	2.190	zedes	ontucht met bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind
SR	285/1	730	agressie	bedreiging met misdrijf
SR	300/1 + 2	1.460	agressie	eenvoudige mishandeling met zwaar lichamenlijk letsel
SR	310	1.460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal
SR	310 + 321	1.460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal/verduistering
SR	311/1/4	2.190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging
SR	311/1/4 + 5	2.190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging met braak
SR	311/1/5	2.190	vermogen geen geweld	diefstal met braak
SR	321	1.095	vermogen geen geweld	verduistering
SR	321 + 322	1.460	vermogen geen geweld	verduistering in functie gepleegd
SR	326	1.095	vermogen geen geweld	oplichting
SR	416/1/A	1.460	overig	begunstiging

* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in de categorie 'middelzware criminaliteit'.

Tabel 3 Zware criminaliteit (strafdreiging in dagen van 8 jaar of meer)

Wet	artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
SR	317/1	3.285	vermogen met geweld	afpersing
SR	312/1	3.285	vermogen met geweld	diefstal met geweld
SR	312/2/2	4.380	vermogen met geweld	diefstal met geweld in vereniging
SR	312/2/2 +317/1	4.380	vermogen met geweld	diefstal met geweld/afpersing
SR	287	5.475	agressie	doodslag
SR	246	2.920	zeden	feitelijke aanranding der eerbaarheid
SR	244	4.380	zeden	gemeenschap met persoon beneden 12 jaar
SR	245/1	2.920	zeden	gemeenschap met persoon tussen 12 en 16 jaar
SR	141/1 +141/2/2	3.285	agressie	gezam. openlijke geweldpleging met zwaar lichamelijk letsel
SR	289	7.300	agressie	moord
SR	209	3.285	vermogen geen geweld	opzettelijk uitgeven van vals geld
SR	242	4.380	zeden	verkrachting
SR	157/1	4.380	agressie	veroorzaking van brand etc. met gevaar voor goederen
SR	157/1 + 157/2	5.475	agressie	veroorzaking van brand etc. met levensgevaar
SR	282/1	2.920	agressie	vrijheidsberoving
SR	302/1	2.920	agressie	zware mishandeling

Bijlage 5

Tabellen

1 Prevalentie van recidive

Tabel 1a Prevalentie van algemene recidive* van ex-gedetineerden per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999 in %

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
1996	16.476	43,82	56,17	62,81	66,59	69,64	71,64	73,40	74,63
1997	17.749	43,12	55,24	61,56	65,63	68,60	70,73	72,56	
1998	18.117	43,01	55,25	61,20	65,38	68,46	70,59		
1999	17.260	43,77	55,46	62,04	66,33	69,18			
Totaal	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

* Algemene recidive = nieuw justitiecontact

Tabel 1b Prevalentie van ernstige recidive* van ex-gedetineerden per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999 in %

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
1996	16.476	34,25	44,15	49,53	52,85	55,53	57,34	59,31	60,86
1997	17.749	33,92	43,41	48,63	52,28	54,96	57,08	58,77	
1998	18.117	33,29	43,10	48,09	51,85	54,64	57,01		
1999	17.260	34,48	43,70	49,29	53,15	56,60			
Totaal	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

* Ernstige recidive = nieuw justitiecontact n.a.v. delict met strafdreiging van 4 jaar of meer

Tabel 1c Prevalentie van zeer ernstige recidive* van ex-gedetineerden per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999 in %

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
1996	16.476	7,54	12,75	16,65	19,51	21,95	24,02	25,86	27,81
1997	17.749	8,06	13,31	17,09	20,12	22,72	24,98	27,02	
1998	18.117	8,01	13,27	16,75	19,93	22,44	25,19		
1999	17.260	8,32	13,74	17,71	21,17	24,64			
Totaal	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

* Zeer ernstige recidive = nieuw justitiecontact n.a.v. delict met strafdreiging van 8 jaar of meer

Tabel 1d Prevalentie van 'detentierecidive' van ex-gedetineerden per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999 in %

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
1996	16.476	27,54	35,86	40,19	43,10	45,04	46,61	47,61	47,85
1997	17.749	27,08	35,15	39,85	42,64	44,73	46,00	46,37	
1998	18.117	27,30	35,65	39,80	42,94	44,69	45,11		
1999	17.260	28,82	36,62	41,23	43,72	44,32			
Totaal	69.602	27,68	35,81	40,26	43,10	44,86	46,09	46,91	47,15

2 Recidivefrequentie

Tabel 2a Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten voor de recidivisten onder de ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	2,61	3,75	4,67	5,53	6,30	7,04	7,72
1997	2,70	3,80	4,77	5,63	6,43	7,21	
1998	2,63	3,77	4,74	5,61	6,44		
1999	2,66	3,79	4,76	5,66			
Totaal	2,65	3,77	4,73	5,61	6,39	7,13	7,72

Tabel 2b Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van ernstige delicten voor de recidivisten onder de ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	2,02	2,90	3,58	4,21	4,75	5,28	5,76
1997	2,14	2,95	3,66	4,27	4,86	5,41	
1998	2,03	2,87	3,57	4,20	4,79		
1999	2,05	2,89	3,59	4,24			
Totaal	2,06	2,90	3,60	4,23	4,80	5,35	5,76

Tabel 2c Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van zeer ernstige delicten voor de recidivisten onder de ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	0,21	0,30	0,38	0,46	0,53	0,60	0,66
1997	0,22	0,32	0,40	0,47	0,55	0,62	
1998	0,22	0,32	0,40	0,48	0,55		
1999	0,23	0,33	0,41	0,50			
Totaal	0,22	0,32	0,40	0,48	0,54	0,61	0,66

3 Recidiveomvang

Tabel 3a Totaal aantal nieuwe justitiecontacten per 100 ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	114,54	210,54	293,30	368,35	438,48	504,04	566,38
1997	116,65	209,73	293,68	369,62	441,37	510,23	
1998	113,40	208,07	289,87	366,85	440,73		
1999	116,28	210,13	295,12	375,65			
Totaal	115,21	209,59	292,96	370,10	440,24	507,25	566,38

Tabel 3b Totaal aantal nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van ernstige delicten per 100 ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	88,68	162,70	224,83	280,06	330,93	378,10	422,43
1997	92,23	162,97	225,62	280,49	333,09	382,63	
1998	87,30	158,64	218,80	274,94	327,94		
1999	89,74	160,06	223,04	281,52			
Totaal	89,49	161,06	223,02	279,20	330,63	380,45	422,43

Tabel 3c Totaal aantal nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van zeer ernstige delicten per 100 ex-gedetineerden; per cohort en in totaal voor de periode 1996-1999

	1	2	3	4	5	6	7
1996	9,11	17,10	24,13	30,59	36,83	42,71	48,41
1997	9,53	17,67	24,60	31,17	37,83	44,04	
1998	9,48	17,61	24,52	31,33	37,80		
1999	9,89	18,17	25,72	33,07			
Totaal	9,51	17,64	24,75	31,55	37,51	43,40	48,41

4 Prevalentie van recidive uitgesplitst naar achtergronden van de dader en kenmerken van de detentie

Tabel 4a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar sekse

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Man	64.335	43,98	56,25	62,70	66,76	69,75	71,85	73,67	74,93
Vrouw	3.582	35,85	44,97	49,83	53,91	56,82	58,57	60,13	61,93
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 4b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar sekse

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Man	64.335	34,30	44,01	49,37	53,03	55,80	57,84	59,77	61,42
Vrouw	3.582	30,71	38,83	42,88	46,26	48,68	50,09	51,04	51,54
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 4c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar sekse

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Man	64.335	8,20	13,60	17,47	20,68	23,35	25,59	27,54	29,54
Vrouw	3.582	4,52	7,73	9,91	12,06	13,28	14,75	15,79	17,05
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 5a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd bij uitstroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 20 jaar	2.300	44,35	57,83	64,30	68,57	72,01	74,14	75,63	76,11
20-24 jaar	11.955	42,49	56,24	63,55	67,90	71,11	73,11	74,92	77,15
25-29 jaar	15.440	44,84	57,84	64,24	68,38	71,34	73,68	75,50	76,29
30-39 jaar	24.781	46,99	58,66	64,73	68,68	71,50	73,46	75,23	76,38
40-49 jaar	11.257	40,87	51,57	57,79	62,05	65,17	67,36	69,34	70,59
50 jaar of ouder	3.869	24,68	34,14	39,67	42,85	46,07	47,86	49,34	50,58
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 5b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd bij uitstroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 20 jaar	2.300	37,04	49,22	54,35	58,22	61,65	63,44	65,30	67,10
20-24 jaar	11.955	33,53	44,36	50,84	54,82	57,89	59,98	61,94	64,05
25-29 jaar	15.440	35,27	45,84	51,36	55,28	58,10	60,41	62,42	63,26
30-39 jaar	24.781	37,32	46,78	51,94	55,50	58,10	60,14	61,95	63,21
40-49 jaar	11.257	30,92	38,96	43,64	47,06	49,67	51,30	53,27	55,81
50 jaar of ouder	3.869	15,77	21,71	25,07	27,73	30,50	31,99	33,54	35,26
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 5c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd bij uitstroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 20 jaar	2.300	10,35	17,17	21,70	25,30	28,98	31,43	32,91	35,12
20-24 jaar	11.955	9,16	15,63	20,26	23,88	26,88	29,21	31,09	32,64
25-29 jaar	15.440	9,03	14,88	19,11	22,75	25,76	28,41	30,65	32,76
30-39 jaar	24.781	8,48	14,09	18,04	21,28	23,96	26,34	28,52	30,99
40-49 jaar	11.257	5,78	9,36	12,05	14,34	16,14	17,63	18,79	19,84
50 jaar of ouder	3.869	2,09	3,39	4,39	5,48	6,35	7,13	8,57	9,74
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 6a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd eerste justitiecontact

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
12-17 jaar	26.774	56,02	70,11	77,02	81,22	84,18	86,10	87,68	89,21
18-24 jaar	22.703	42,66	55,08	61,80	66,12	69,32	71,67	73,83	74,91
25-29 jaar	8.349	33,08	43,67	49,53	53,49	56,52	58,66	60,27	61,71
30-39 jaar	7.793	26,05	34,58	39,57	43,24	46,08	47,95	49,93	51,42
40-49 jaar	2.308	15,64	21,84	26,26	29,07	31,66	33,20	34,77	35,47
50 jaar of ouder	912	7,57	11,84	14,69	16,45	17,75	19,31	20,38	21,15
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 6b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd eerste justitiecontact

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
12-17 jaar	26.774	46,17	58,24	64,62	68,82	71,91	74,07	75,91	77,51
18-24 jaar	22.703	32,33	42,00	47,49	51,36	54,26	56,41	58,59	59,71
25-29 jaar	8.349	23,67	31,25	35,33	38,65	41,04	42,69	44,75	45,62
30-39 jaar	7.793	18,38	24,10	27,67	30,12	32,34	33,91	35,20	39,25
40-49 jaar	2.308	10,62	14,17	16,68	18,37	19,78	20,64	21,98	22,77
50 jaar of ouder	912	4,82	7,24	8,33	9,32	10,03	10,92	11,73	13,07
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 6c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar leeftijd eerste justitiecontact

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
12-17 jaar	26.774	11,80	19,73	25,39	29,90	33,66	36,85	39,57	42,52
18-24 jaar	22.703	6,98	11,56	14,86	17,73	20,06	22,06	23,69	25,15
25-29 jaar	8.349	4,93	8,17	10,29	12,31	14,04	15,20	16,83	18,25
30-39 jaar	7.793	3,84	6,12	7,93	9,28	10,49	11,51	12,39	13,31
40-49 jaar	2.308	1,73	2,51	3,25	3,90	4,19	4,68	5,15	5,87
50 jaar of ouder	912	0,55	1,10	1,21	1,64	1,88	2,23	3,05	3,05
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 7a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar geboorteland

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Nederland	38.597	46,55	59,24	66,18	70,56	73,81	76,28	78,28	79,52
Ned. Antillen en Aruba	4.175	51,09	65,03	72,22	77,39	81,05	82,47	84,65	85,98
Suriname	7.133	45,56	59,34	65,81	70,28	73,67	75,72	77,75	80,07
Overig Europa	5.225	31,67	40,06	43,83	45,99	47,62	48,62	49,91	50,90
Marokko	5.269	42,78	55,32	61,64	65,80	68,37	69,91	70,73	71,03
Turkije	2.401	28,28	40,23	47,56	52,39	56,58	59,28	62,35	64,11
Overig elders	6.524	35,02	43,76	48,11	50,64	52,48	53,75	54,78	55,12
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 7b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar geboorteland

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Nederland	38.597	37,07	47,25	52,95	56,96	59,98	62,25	64,30	66,08
Ned. Antillen en Aruba	4.175	38,90	50,63	56,93	61,22	64,55	66,65	69,57	71,10
Suriname	7.133	33,44	43,77	49,47	53,57	56,71	59,03	61,28	63,47
Overig Europa	5.225	25,32	32,17	35,14	37,21	38,84	40,05	41,29	42,26
Marokko	5.269	33,23	42,74	48,26	51,60	53,94	55,67	57,04	57,43
Turkije	2.401	17,95	25,74	30,49	34,19	37,39	39,54	41,67	43,09
Overig elders	6.524	27,93	35,29	39,18	41,48	43,11	43,97	44,88	45,36
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 7c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar geboorteland

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Nederland	38.597	7,77	13,21	17,19	20,58	23,35	25,81	27,94	30,30
Ned. Antillen en Aruba	4.175	14,66	23,64	29,34	33,51	37,42	39,95	42,92	45,23
Suriname	7.133	9,80	15,94	20,40	24,03	26,99	29,67	31,63	33,13
Overig Europa	5.225	4,11	6,79	8,38	9,89	11,07	12,08	12,91	14,12
Marokko	5.269	9,17	14,67	18,68	22,02	24,94	27,20	29,13	30,18
Turkije	2.401	5,41	9,29	12,20	14,74	16,77	18,84	20,71	22,57
Overig elders	6.524	6,44	10,16	12,84	14,75	16,23	17,15	18,10	18,90
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 8a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar dagbesteding bij instroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Geen werk	28.010	48,84	61,31	67,64	71,62	74,48	76,56	78,25	80,01
Werk	19.289	37,08	49,71	56,70	61,33	64,84	67,26	69,42	70,48
Overig	1.761	30,10	41,34	49,18	55,14	58,69	60,95	63,08	63,75
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 8b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar dagbesteding bij instroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Geen werk	28.010	39,15	49,33	54,71	58,52	61,29	63,32	65,17	67,16
Werk	19.289	27,28	36,54	42,02	45,86	48,69	50,91	53,04	54,83
Overig	1.761	23,11	32,20	38,50	42,93	45,93	47,82	50,16	50,60
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 8c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar dagbesteding bij instroom

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Geen werk	28.010	8,96	14,72	18,90	22,28	25,14	27,50	29,69	32,43
Werk	19.289	6,96	11,63	15,02	17,83	20,29	22,30	24,27	25,87
Overig	1.761	4,77	8,80	11,47	14,37	16,99	19,07	20,60	22,04
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 9a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type dader*

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Zeer hoogfrequente veelpleger (>10 zaken)	11.497	81,96	90,18	92,98	94,31	95,33	95,75	96,17	96,30
Hoogfrequente veelpleger (5-10 zaken)	17.228	59,61	74,64	81,12	84,66	87,04	88,61	89,58	91,02
Laagfrequente veelpleger (3-4 zaken)	13.826	38,33	54,22	62,96	68,67	72,60	75,48	77,93	79,24
Incidentele dader (1-2 zaken)	27.051	19,34	29,29	35,88	40,63	44,39	47,08	49,64	51,27
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

* Gebaseerd op het aantal justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de uitgangszaak.

Tabel 9b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type dader*

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Zeer hoogfrequente veelpleger (>10 zaken)	11.497	75,51	84,60	88,22	90,16	91,46	92,23	92,83	93,66
Hoogfrequente veelpleger (5-10 zaken)	17.228	47,44	60,75	67,56	71,67	74,83	76,85	78,44	80,54
Laagfrequente veelpleger (3-4 zaken)	13.826	26,03	37,83	44,74	49,96	53,59	56,50	59,43	60,82
Incidentele dader (1-2 zaken)	27.051	11,80	18,14	22,34	25,63	28,31	30,35	32,43	33,90
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

* Gebaseerd op het aantal justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de uitgangszaak.

Tabel 9c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type dader*

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Zeer hoogfrequente veelpleger (>10 zaken)	11.497	16,85	27,02	34,16	39,69	44,02	47,79	50,26	52,85
Hoogfrequente veelpleger (5-10 zaken)	17.228	11,69	19,09	24,40	28,60	32,27	35,29	37,74	39,71
Laagfrequente veelpleger (3-4 zaken)	13.826	6,48	11,49	14,81	17,89	20,18	22,32	24,59	27,43
Incidentele dader (1-2 zaken)	27.051	2,64	4,64	6,25	7,71	9,02	10,00	11,14	12,21
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

* Gebaseerd op het aantal justitiecontacten in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de uitgangszaak.

Tabel 10a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar aantal eerdere justitiecontacten

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
20 of meer eerdere contacten	18.259	70,74	81,84	86,47	89,02	90,83	91,77	92,72	93,50
11-19 eerdere contacten	12.256	52,02	67,31	74,73	79,22	82,43	84,63	86,32	87,17
5-10 eerdere contacten	16.461	39,44	54,04	62,28	67,67	71,60	74,54	76,66	78,66
3-4 eerdere contacten	8.365	27,78	41,24	49,29	54,51	58,74	61,94	64,92	66,79
1-2 eerdere contacten	5.058	20,92	30,88	37,37	41,72	45,42	47,77	50,51	52,17
0 eerdere contacten	9.203	11,51	16,82	20,27	23,26	25,16	26,54	27,98	28,99
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 10b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar aantal eerdere justitiecontacten

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
20 of meer eerdere contacten	18.259	61,87	72,59	77,51	80,76	83,00	84,24	85,47	86,78
11-19 eerdere contacten	12.256	39,84	52,60	59,64	64,16	67,70	70,28	72,12	73,42
5-10 eerdere contacten	16.461	27,61	38,27	44,82	49,40	52,91	55,56	58,18	60,66
3-4 eerdere contacten	8.365	18,29	27,69	33,07	36,89	39,97	42,88	45,42	47,00
1-2 eerdere contacten	5.058	13,40	19,83	23,90	26,69	29,17	30,85	33,03	34,70
0 eerdere contacten	9.203	7,75	10,99	13,02	14,95	16,16	17,00	18,15	18,70
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 10c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar aantal eerdere justitiecontacten

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
20 of meer eerdere contacten	18.259	14,16	22,83	28,71	33,64	37,50	40,78	43,39	45,76
11-19 eerdere contacten	12.256	9,37	15,74	20,85	24,80	28,29	31,29	33,73	36,74
5-10 eerdere contacten	16.461	6,91	11,82	15,34	18,26	20,62	22,70	24,65	26,16
3-4 eerdere contacten	8.365	4,67	8,24	10,52	12,55	14,37	15,89	17,30	18,46
1-2 eerdere contacten	5.058	3,18	5,40	7,12	8,46	9,74	10,42	11,62	13,39
0 eerdere contacten	9.203	1,48	2,53	3,34	4,19	4,84	5,34	5,88	6,60
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 11a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar verblijfsduur

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 1 maand	23.770	43,90	56,11	62,48	66,87	70,16	72,60	74,64	75,81
1 tot 3 maanden	17.845	45,54	57,30	63,78	67,59	70,43	72,49	74,04	75,00
3 tot 6 maanden	10.789	47,52	59,56	65,15	68,53	70,74	72,28	73,55	74,63
6 maanden tot 1 jaar	10.501	42,37	54,00	60,30	64,22	67,14	69,15	71,03	73,51
1 jaar of meer	5.742	30,63	44,11	51,25	56,27	60,16	62,26	64,79	65,98
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 11b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar verblijfsduur

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 1 maand	23.770	32,95	42,36	47,52	51,24	54,25	56,38	58,33	59,85
1 tot 3 maanden	17.845	35,96	45,59	50,93	54,61	57,30	59,19	61,15	62,50
3 tot 6 maanden	10.789	38,73	48,91	54,18	57,49	59,67	61,28	62,79	64,57
6 maanden tot 1 jaar	10.501	34,63	43,98	49,14	52,74	55,19	57,29	59,14	61,33
1 jaar of meer	5.742	23,70	33,66	39,31	43,19	46,76	49,01	51,37	52,81
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 11c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar verblijfsduur

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Tot 1 maand	23.770	6,00	10,11	13,46	16,31	19,00	21,10	22,86	25,88
1 tot 3 maanden	17.845	7,40	12,83	16,70	20,22	22,92	24,91	27,12	29,18
3 tot 6 maanden	10.789	9,77	16,15	20,69	23,91	26,67	29,28	31,40	33,16
6 maanden tot 1 jaar	10.501	10,97	17,62	21,78	24,95	27,35	29,74	31,45	33,30
1 jaar of meer	5.742	9,70	15,20	18,48	21,40	23,75	25,81	27,50	28,75
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

Tabel 12a Prevalentie van algemene recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type uitstroominrichting

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Hvb regulier	20.726	43,72	55,02	60,46	63,98	66,67	68,36	70,01	72,03
Hvb arrestanten	17.122	48,79	61,12	67,52	71,52	74,44	76,72	78,56	79,51
Hvb overlast	4.525	52,71	62,25	66,48	69,24	71,31	72,62	73,18	73,28
Gev. kort	6.224	48,94	60,78	66,85	70,31	72,56	74,41	75,69	77,29
Gev.lang (AGG)	2.871	40,79	52,49	58,93	62,28	65,15	66,34	67,80	68,44
HOI	10.367	32,89	47,50	56,20	62,04	66,41	69,49	72,15	73,28
POI/dagdetentie	3.440	17,35	30,03	38,55	44,85	49,99	52,96	56,53	57,60
Totaal (incl. missing)	69.602	43,43	55,53	61,89	65,97	68,98	71,06	72,86	74,12

Tabel 12b Prevalentie van ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type uitstroominrichting

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Hvb regulier	20.726	35,55	45,02	49,66	52,87	55,34	56,92	58,66	60,63
Hvb arrestanten	17.122	37,03	47,11	52,81	56,65	59,41	61,70	63,72	64,99
Hvb overlast	4.525	44,38	52,60	56,29	58,96	61,21	62,71	63,54	63,76
Gev. kort	6.224	39,51	49,39	54,77	58,64	61,04	63,10	64,91	66,18
Gev.lang (AGG)	2.871	33,37	42,91	48,21	51,34	54,48	56,08	57,25	59,37
HOI	10.367	22,37	32,38	38,76	43,50	47,09	49,64	52,33	54,66
POI/dagdetentie	3.440	9,91	16,83	22,53	26,51	30,34	32,84	35,59	36,52
Totaal (incl. missing)	69.602	33,97	43,58	48,87	52,52	55,28	57,29	59,19	60,74

Tabel 12c Prevalentie van zeer ernstige recidive onder ex-gedetineerden uitgestroomd in de periode 1996-1999 in %; naar type uitstroominrichting

	n	1	2	3	4	5	6	7	8
Hvb regulier	20.726	9,97	16,42	20,41	23,52	26,01	28,05	29,94	32,18
Hvb arrestanten	17.122	6,35	10,90	14,65	17,85	20,66	23,27	25,47	27,83
Hvb overlast	4.525	9,37	15,51	19,56	22,90	25,39	27,30	28,32	28,64
Gev. kort	6.224	9,87	15,94	20,50	24,60	27,74	30,67	32,57	34,17
Gev.lang (AGG)	2.871	11,15	17,94	22,01	24,94	27,75	29,86	31,49	32,88
HOI	10.367	3,60	6,68	9,30	11,83	14,06	15,84	17,97	19,84
POI/dagdetentie	3.440	2,94	5,15	7,06	8,87	10,57	12,02	13,13	14,70
Totaal (incl. missing)	69.602	7,99	13,27	17,05	20,19	22,78	24,99	26,91	28,83

WODC-rapporten

Om zo veel mogelijk belanghebbenden te informeren over de onderzoeksresultaten van het WODC wordt een beperkte oplage van de rapporten kosteloos verspreid onder functionarissen, werkgroepen en instellingen binnen en buiten het ministerie van Justitie. Dit gebeurt aan de hand van een verzendlijst die afhankelijk van het onderwerp van het rapport opgesteld wordt. De rapporten in de reeks Onderzoek en beleid (O&B) worden uitgegeven door Boom Juridische uitgevers en zijn voor belangstellenden die niet voor een kosteloos rapport in aanmerking komen, te bestellen bij Boom distributiecentrum, postbus 400, 7940 AK Meppel, tel.: 0522-23 75 55, via e-mail: bdc@bdc.boom.nl. Een complete lijst van de WODC-rapporten is te vinden op de WODC-site (www.wodc.nl). Daar zijn ook de uitgebreide samenvattingen te vinden van alle vanaf 1997 verschenen WODC-rapporten. Volledige teksten van de rapporten (vanaf 1999) zullen met terugwerkende kracht op de WODC-site beschikbaar komen. Hieronder volgen de titelbeschrijvingen van de in 2002, 2003, 2004 en 2005 verschenen rapporten.

Kamphorst, P.A., G.J. Terlouw

Van vast naar mobiel; een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis
2002, O&B 195

Moolenaar, D.E.G., F.P. van Tulder, G.L.A.M. Huijbregts, W. van der Heide

Prognose van de sanctiecapaciteit tot en met 2006
2002, O&B 196

Bokhorst, R.J., C.H. de Kogel, C.F.M. van der Meij

Evaluatie van de Wet BOB; fase 1: de eerste praktijkervaringen met de Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden
2002, O&B 197

Kleemans, E.R., M.E.I. Brienen, H.G. van de Bunt m.m.v.

R.F. Kouwenberg, G. Paulides, J. Barendsen

Georganiseerde criminaliteit in Nederland; tweede rapportage op basis van de WODC-monitor
2002, O&B 198

Voert, M. ter, J. Kuppens

Schijn van partijdigheid rechters
2002, O&B 199

Daalder, A.L.

Het bordeelverbod opgeheven; prostitutie in 2000-2001
2002, O&B 200

Klijn, A.

Naamrecht
2002, O&B 201

Kruissink, M., C. Verwers

Jeugdreclassering in de praktijk
2002, O&B 202

Eshuis, R.J.J.

Van rechtbank naar kanton; evaluatie van de competentiegrensverhoging voor civiele handelszaken in 1999

2002, O&B 203

Meijer, R.F., M. Grapendaal, M.M.J. van Ooyen, B.S.J. Wartna,**M. Brouwers, A.A.M. Essers**

Geregistreeerde drugcriminaliteit in cijfers; achtergrondstudie bij het Justitieonderdeel van de Nationale Drugmonitor: Jaarbericht 2002

2003, O&B 204

Tak, P.J.J.

The Dutch criminal justice system; organization and operation – second revised edition

2003, O&B 205

Kromhout, M., M. van San

Schimmige werelden; nieuwe etnische groepen en jeugdcriminaliteit

2003, O&B 206

Kogel, C.H. de, C. Verwers

De longstay afdeling van Veldzicht; een evaluatie

2003, O&B 207

Moolenaar, D.E.G., G.L.A.M. Huijbregts

Sanctiecapaciteit 2007; een beleidsneutrale prognose

2003, O&B 208

Eshuis, R.J.J.

Claims bij de rechtbank

2003, O&B 209

Combrink-Kuiters, L., E. Niemeyer, M. ter Voert m.m.v. N. Dijkhoff,**M. van Gammeren-Zoetewij, J. Kuppens**

Ruimte voor Mediation

2003, O&B 210

Heide, W. van der, A.Th.J. Eggen (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 2001; Ontwikkelingen en samenhangen

2003, O&B 211

European Sourcebook

European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003

2003, O&B 212

Smit, P.R., F.P. van Tulder, R.F. Meijer, P.P.J. Groen

Het ophelderingspercentage nader beschouwd

2003, O&B 213

Dijksterhuis, B.M., M.J.G. Jacobs, W.M. de Jongste

De competentiegrens van enkelvoudige kamers in strafzaken

2003, O&B 214

Bunt, H.G. van de, C.R.A. van der Schroot

Prevention of Organised Crime

2003, O&B 215

Wartna, B., N. Tollenaar

Bekenden van Justitie

2004, O&B 216

Moolenaar, D.E.G., P.P.J. Groen, A.G. Mein, B.S.J. Wartna, M. Blom

Wegenverkeerswet 1994

2004, O&B 217

Faber, W., A.A.A. van Nunen

Uit onverdachte bron

2004, O&B 218

Velthoven, B.C.J. van, M.J. ter Voert m.m.v. M. van Gammeren-Zoetewij

Geschilbeslechtingdelta 2003; Over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers

2004, O&B 219

Leuw E., R.V. Bijlt, A. Daalder

Pedoseksuele delinquentie; Een onderzoek naar prevalentie, toedracht en strafrechtelijke interventies

2004, O&B 220

Leertouwer, E.C., G.L.A.M. Huijbregts

Sanctiecapaciteit 2008

2004, O&B 221

Beijer, A., R.J. Bokhorst, M. Boone, C.H. Brants, J.M.W. Lindeman

De wet bijzondere opsporingsbevoegdheden – eindevaluatie

2004, O&B 222

Moors, J.A., M.Y.W. Von Bergh, S. Bogaerts, J.W.M.W. van Poppel,

A.M. van Kalmthout

Kiezen voor delen?

2004, O&B 223

Adriaanse, J.A.A., N.J.H. Huls, J.G. Kuijl, P. Vos

Informeel reorganisatie in het perspectief van surseance van betaling, WSNP en faillissement

2004, O&B 224

Jong, P.O. de, M. Herweijer

Alle regels tellen

2004, O&B 225

Kogel, C.H. de, C. Verwers, V.E. den Hartogh

'Blijvend delictgevaarlijk' – empirische schattingen en conceptuele verheldering

2004, O&B 226

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar, M. Blom

Recidive 1997; Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassen en jeugdige daders

2005, O&B 227

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar, A.A.M. Essers

Door na de gevangenis; Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden

2005, O&B 228